

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU POLİTİKASI VE İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

KABİL ŞEHRİNDE ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ÖLÇÜMÜ

Yüksek Lisans Tezi

Mohammad Qais HAMED JAMSHIDI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARSLAN

Nevşehir

Temmuz 2020

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU POLİTİKASI VE İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

KABİL ŞEHRİNDE ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ÖLÇÜMÜ

Yüksek Lisans Tezi

Mohammad Qais HAMED JAMSHIDI

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARSLAN

Nevşehir

Temmuz 2020

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Mohammad QAIS HAMED JAMSHIDI

A handwritten signature in blue ink, enclosed in a blue oval. The signature is stylized and appears to be the name 'Mohammad Qais Hamed Jamshidi'.

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Kabil Şehrinde Çok Boyutlu Yoksulluk Ölçümü” adlı Yüksek Lisans Tezi,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez
Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mohammad QAİS HAMED JAMSHİDİ

Danışman

Dr.Öğr.Üyesi Mustafa ARSLAN

Kamu Politikası ve İşletmeciliği Anabilim Dalı Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN

Dr.Öğr.Üyesi Mustafa ARSLAN danışmanlığında Mohammad Qais HAMID JAMSHIDI tarafından hazırlanan "Kabil Şehrinde Çok Boyutlu Yoksulluk Ölçümü" adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

16/ 07/2020

JÜRİ

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Mustafa ARSLAN

Üye : Doç.Dr. Celal TAŞDOĞAN

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Şükrü APAYDIN

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun / / tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

..... / /

Enstitü Müdürü

KABİL ŞEHRİNDE ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ÖLÇÜMÜ

Mohammad QAİS HAMED JAMSHİDİ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Politikası ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2020

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Mustafa ARSLAN

ÖZET

Ülkelerde, insanların ekonomik refahını artırmak ve yoksulluğu azaltmak ekonomik kalkınma programlarının temel hedeflerinden biridir. Yoksulluk, bu dünyadaki insan yaşamının başlangıcından beri insanlarla yakından ilişkili olumsuz bir olgudur. Yoksulluk, kuşaktan kuşağa geçerek süreklilik gösterirse kök salarak gelenekleşir ve gelişme için kalıcı bir engel haline gelir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Kabil'de Çok Boyutlu Yoksulluğun Ölçümünü gerçekleştirmektir. Gelire dayanan yoksulluk ölçümündeki yetersizlikler ve sağlık, eğitim ve barınma gibi temel ihtiyaçlara dayanan yoksunluklar bu araştırmayı gerekli kılmaktadır.

Kapsam: Araştırmanın kapsamı Kabil şehir merkeziyle sınırlandırılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni yaklaşık 3 milyon 500 bindir. Bu araştırmayı temsil etmek üzere, Kasıtlı Örneklem Belirleme Yöntemiyle 500 kişi belirlenmiştir.

Metodoloji: Bu araştırmada, sağlık, eğitim, gelir ve barınma gibi dört nitelik temelinde çok boyutlu yoksulluk ölçülmüştür. Araştırmanın verileri Kabil kent merkezinin farklı bölgelerinden belirlenen örneklem üzerinde, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan araştırma sorularından oluşan anket uygulaması ile derlenmiştir.

Sonuç ve Bulgular: Elde edilen sonuçlara göre, çok boyutlu yoksulluk bakımından en yüksek yoksulluk oranı, kentin doğu bölgesinde yani 12., 9. ve 16. semtlerde, Bagrami ve Dehi Sabz ilçelerindedir ve en düşük çok boyutlu yoksulluk oranı ise

kentin merkez bölgesi olan 1., 2., 3., ve 4. semtlerindedir. Sağlık yoksulluğu açısından ise, kentin güney bölgeleri olan yedinci ve sekizinci semtleri en yüksek yoksulluk oranına sahip ve kentin merkez bölgeleri olan 1., 2., 3. ve 4. semtler ise en düşük sağlık yoksulluğu oranına sahiptir. Barınma yoksulluğu bakımından kentin en çok yoksul kesimi doğu bölgesi olan 12., 9. ve 16. semtler ve Bagrami ve Dehi Sabz ilçeleri iken bu bakımdan en düşük yoksulluk oranına sahip bölgeler ise kentin merkezindeki 1., 2., 3., ve 4. semtlerdir. Güney bölgeleri olan 7. ve 8. semtler en yüksek gelir yoksulluk oranlarına sahipken en düşük gelir yoksulluğu oranı kentin merkezindedir. Kuzey bölgeleri olan 5., 15. ve 10. semtler ve Karabağ ve İstelif ilçeleri en yüksek eğitim yoksulluğu oranlarına sahipken en düşük eğitim yoksulluğu oranı doğu bölgeleri olan 12., 9. ve 16. semtler ve Bagrami ve Dehi Sabz ilçelerindedir.

Anahtar Kelimeler: Çok Boyutlu Yoksulluk, Yoksulluk Sınırı, Göreceli Yoksulluk.

KABUL CITY MULTIDIMENSIONAL POVERTY MEASUREMENT

Mohammad QAIS HAMED JAMSHIDI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Department
of Public Policy and Management, Master's Thesis, July 2020

Supervisor: Asst.Prof. Mustafa ARSLAN

ABSTRACT

In countries, increasing the economic well-being of people and reducing poverty is one of the main goals of economic development programs. Poverty has been a negative phenomenon closely related to societies since the beginning of humanity. If poverty continues from generation to generation, it becomes a permanent obstacle for development.

Aim(s): The aim of this study is "measuring multidimensional poverty" in Kabul city. Inadequacy in income-based poverty measurement and deprivations based on basic needs such as health, education and housing make this research necessary.

Limitation: The scope of the research is limited to the urban of Kabul City.

Population and Sample: The population of the research is consist of about 3 million 500 thousand individuals. To represent this population, 500 people were identified by the Intentional Sampling Method.

Methodology: In this study, multidimensional poverty was measured on the basis of four characteristics such as health, education, income and housing. The data of the research was compiled on the sample determined from different regions of Kabul city center with a 30 item-questionnaire application, consisting of research questions prepared by the researcher himself.

Result And Findings: The results shows that the highest rates of multidimensional poverty in the Kabul city is in neighborhoods 9, 12, 16, 18 and 20, Bagrami and Dehi

Sabz Districts and the least rates of multidimensional poverty in the Kabul city is in neighborhoods 1, 2, 3 and 4. The highest rate of poor health is in neighborhoods 7 and 8 and the less poor health is in 1, 2, 3 and 4. The highest rate of lack of housing is in neighborhoods 6, 9, 12, and 18 Bagrami and Dehi Sabz Districts. The least lack of housing is in neighborhoods 1, 2, 3 and 4. The poorest region of the Kabul based on the income approach is neighborhoods 7 and 8. The highest rate of illiteracy is in neighborhoods 5, 10, 15, 21, 22 and Karabag and Istalif Districts. The least rate of illiteracy is in neighborhoods 9, 12, 16 and Bagrami and Dehi Sabz Districts.

Keywords: Multidimensional Poverty, Poverty Line, Relative Deprivation, Component of the Poverty Line.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR VE SİMGELER TABLOSU.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yoksulluk	5
1.2. Yoksulluk Sınırı	10
1.3. Yoksulluk Sınırını Hesaplama Yöntemleri	12
1.3.1. Kalori İhtiyacına Göre Yoksulluk Sınırını Ölçme Yöntemi.....	13
1.3.2. Ortalama Hane Halkı Harcaması Oranına Dayalı Yoksulluk Sınırı.....	14
1.3.3. Angal Katsayısının Tersine Dayalı Yoksulluk Sınırının Belirlenmesi.....	15
1.3.4. Ters Parite Katsayısına Göre Yoksulluk Sınırının Belirlenmesi	16
1.4. Yoksulluk Ölçümü Göstergeleri.....	16
1.4.1. Yoksulluk Endeksi.....	17
1.4.2. Yoksulluk Açığı Göstergesi.....	17
1.4.3. Nüfus Sayımı Oranı Endeksi	18
1.4.4. Yaş Göstergesi.....	19
1.4.5. Kakwani Endeksi	19
1.4.6. Alkiro Foster Yöntemi ile Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi.....	20
1.5. Çok Boyutlu Yoksulluğun Tanımı	21
1.5.1. Yoksulluğun Çok Boyutlu Bir Yaklaşımına Dayalı Olarak Ölçülmesi	22
1.5.2. Vaka Yoksulluğu	23
1.5.3. Kalıcı Yoksulluk.....	23
1.5.4. Kentsel ve Kırsal yoksulluk.....	23
1.5.5. Maddi ve Manevi Yoksulluk	24
1.6. Yoksulluğun Boyutları	24
1.6.1. Mutlak Yoksulluk	24
1.6.2. Göreceli Yoksulluk.....	24

1.6.3. Zihinsel Yoksulluk.....	25
1.6.4. Nesnel yoksulluk	25
1.7. Yoksulluğun Sonuçları	25
1.7.1. Beslenme Bozukluğu	25
1.7.2. Nüfus Artışı	26
1.7.3. Ekonomik Bağımlılık.....	27
1.7.4. İşsizlik.....	27
1.7.5. Yoksulluk ve Azgelişmişlik.....	27
1.7.6. Yoksulluğun Toplumsal sonuçları	28
1.8. Yoksulluk ve Geri Kalmışlığa Etki Eden Faktörler	28
1.8.1. Coğrafi Faktör ve Yoksulluk	29
1.8.2. Etnik Köken ve Yoksulluk.....	30
1.8.3. Zayıf Yeraltı Kaynakları.....	30
1.8.4. Yatırımcı Yetenekleri veya Girişimcilik Eksikliği.....	31
1.8.5. Nitelikli İşgücü Eksikliği	32
1.8.6. Sermaye Eksikliği	34
1.9. Yoksulluk ve Çok Boyutlu Yoksulluğa İlişkin Literatür Bulguları	34

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Problemi	40
2.2. Araştırmanın Önemi	42
2.3. Araştırmanın Özgünlüğü	42
2.4. Araştırmanın Amaçları	43
2.5. Araştırma Yöntemi	44
2.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	44
2.7. Araştırma Aracının Geçerliliği ve Güvenilirliği	45
2.8. Araştırmanın Modeli	46
2.9. Araştırma Hipotezleri	50
2.10. Araştırmada Kullanılan Terimler	50
2.10.1. Çok Boyutlu Yoksulluk	50
2.10.2. Yoksulluk Sınırı.....	51
2.10.3. Göreceli Yoksulluk.....	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR

3.1. Verilerin Analizinde Kullanılan Araçlar	53
3.1.1. Varyans Analizi Testi	53
3.1.2. Takip Testi	54
3.1.3. Kolomogorov-Smirnov Testi	55
3.2. Tanımlayıcı İstatistikler	56
3.3. Hipotez Testleri	62
3.4. Alt Hipotezlerin Araştırılması	65
TARTIŞMA VE SONUÇ	73
KAYNAKÇA	77
EKLER	81
ÖZGEÇMİŞ	85

KISALTMALAR VE SİMGELER TABLOSU

AB Avrupa Birliği

ABD Amerika Birleşik Devletleri

AGÜ Az Gelişmiş Ülkeler

BM Birleşmiş Milletler

FAO Food and Agriculture Organization (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü)

GSMH Gayri Safi Milli Hasıla

GSYİH Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HPI İnsan Yoksulluk Endeksi

IFAD International Fund for Agricultural Development (Uluslararası Tarımsal Gelişme Fonu)

IMF International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)

İGE İnsani Gelişme Endeksi

İYE İnsani Yoksulluk Endeksi

OECD Organisation for Economic Development and Cooperation (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OPEC Organization for Petroleum Exporting Countries (Petrol İhracatçısı Ülkeler Örgütü)

PQLI Physical Quality of Life Index (Fiziksel Yaşam Kalitesi Endeksi)

SSCB Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

UNDP United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

UNICEF United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu)

WHO World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

TABLolar LİSTESİ

- Tablo 4-1: Katılımcıların Yaşadığı Yere Göre Sıklık Dağılımı
- Tablo 4-2: Katılımcıların Cinsiyete Dayalı Sıklık Dağılımı
- Tablo 4-3: Katılımcıların Medeni Durumlarının Sıklık Dağılımı
- Tablo 4-4: Katılımcıların Aile Üye Sayısının Sıklık Dağılımı
- Tablo 4-5: Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı
- Tablo 4-6: Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı
- Tablo 4-7: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılımı
- Tablo 4-8 Normallik Testi Tablosu
- Tablo 4-9a: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu
- Tablo 4-9b: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu
- Tablo 4-9c: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu
- Tablo 4-10a: Alt Hipotez Testi 1
- Tablo 4-10b: Alt Hipotez Testi 1
- Tablo 4-10c: Alt Hipotez Testi 1
- Tablo 4-11a: Alt Hipotez Testi 2
- Tablo 4-11b: Alt Hipotez Testi 2
- Tablo 4-11c: Alt Hipotez Testi 2
- Tablo 4-12a: Alt Hipotez Testi 3
- Tablo 4-12b: Alt Hipotez Testi 3
- Tablo 4-12c: Alt Hipotez Testi 3
- Tablo 4-13a: Alt Hipotez Testi 4
- Tablo 4-13b: Alt Hipotez Testi 4
- Tablo 4-13c: Alt Hipotez Testi 4

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 4-1: Katılımcıların Yaşadığı Yere Göre Sıklık Dağılımı
Grafik 4-2 Katılımcıların Cinsiyeti Dayalı Sıklık Dağılımı
Grafik 4-3: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Sıklık Dağılımı
Grafik 4-4: Katılımcıların Aile Üye Sayısının Sıklık Dağılımı
Grafik 4-5: Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı
Grafik 4-6: Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı
Grafik 4-7: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılımı

GİRİŞ

Yoksulluk, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana çeşitli toplumlarda insanların bir kısmını esir alan ve toplumlar içinde veya toplumlar arasında birçok çatışmanın ve kargaşanın kaynağı olan yaygın bir küresel olgudur. Yoksul insanların sivil toplumun doğasını herkesten daha iyi kavradıkları bir gerçek olmakla birlikte toplumu bu kesimin sesi çok duyulmaz. Hiç şüphe yok ki bu insanların sessizliği bir haykırıştır. Ancak bu haykırışın duyulup duyulmadığı, duyulsa bile buna dikkat edilip edilmediği ise belirgin değildir. Yoksullar adına, onların durumunu ifade eden çevrelerin varlığına rağmen bu çabaların olumlu sonuçlar doğurduğu söylenemez.

Günümüzde yoksulluğun ortadan kalktığını söylemenin aksine yoksulların safi sürekli olarak hızla genişlemektedir. Böylece yoksulluk bir taraftan ekonomik, sosyal ve kültürel istikrarsızlığın bir göstergesi olarak varlığını sürdürürken, diğer yandan birçok politik ve sosyal sonuçları da beraberinde getirmektedir. Bu durum yoksul tabakadaki insanların sosyal ve ekonomik olanaklarını kısıtlamasının yanında ruh sağlıklarını da önemli ölçüde tehlikeye sokmaktadır. Bunun çözümü ise, yoksul insanların sessizliklerini bozmalarında ve araçlara bağımlılıktan kurtulmalarında aranmalıdır. Yani bu insanların kendilerini toplumun alt tabakalarında görme algısından kurtarmaları ve bizzat camianın merkezine ait oldukları hissi yaşamalarıyla mümkündür. Çünkü gerçek sivil toplum, ancak büyük yoksul grupların mevcudiyetinin farkında olduğu ve bunlara toplumun her alanında eşit olanaklar sağlandığı takdirde ortaya çıkar ve önem kazanır. Ancak içinde bulunduğumuz yüzyılda işsizlik, yoksulluk ve sosyal bölünme insanlığın temel sorunu olarak günbegün daha da ciddiyet kazanmaktadır. Eğer yoksulluk bir toplumda kök salacak olursa, refahı baltalayan kalıcı bir engel olarak uzun süre devam etmesi kaçınılmazdır (Raghfar, 2013).

Günümüzde dünya çapında yoksulluk üzerine ilgili birçok kurum ve kuruluş tarafından araştırma ve çalışmalar yapılarak önemli bulgulara ulaşılmıştır. Bugün yoksulluk ekonomik refah araştırmasının çekirdeğini oluşturmaktadır. Yoksulluk ölçümü için yaygın yaklaşım gelir veya maliyet karşılaştırmasıdır. Ekonomik refah ile ölçülen yoksulluğun, insanların barınma, eğitim, siyasi özgürlük ve sosyal süreçlerin etkileşimi gibi temel ihtiyaçlara erişme derecesine bağlı olduğu artık yaygın olarak kabul edilmektedir. Yoksulluk, karmaşık ekonomik, sosyal, sivil ve politik ilişkilere dayanan çok boyutlu bir yaklaşımla şekillenir. Toplumdaki insan yaşamının iletişimsel kalitesi temel unsuru oluşturur. Bireylerin ve kurumların katılımıyla oluşan çok boyutlu yaklaşım, sadece yoksulluk anlayışını ve görünürlüğünün kapsamını değiştirebilir. Dünyada çok boyutlu yoksulluk araştırmaları için birçok çaba harcanmış ve birçok ülkede buna yönelik ölçümler yapılmıştır. Örneğin Birleşmiş Milletler bu konuda kapsamlı düzenleme ve planlar yapmıştır. Tüm bu çabalara rağmen, Afganistan'da bu yaklaşım şimdiye kadar gözle görülür biçimde ele alınamamıştır. Bunun ana nedenlerinden biri ve en önemlisi, ihtiyaç duyulan veri eksikliği olup önemli ölçüde saha araştırmasına ihtiyaç duyulmasıdır.

Buna rağmen diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi Afganistan'da da geçiş hükümetinin kurulmasından bu yana yoksulluk ve boyutları ile buna ilaveten çeşitli ekonomik politikaların yoksulluk üzerindeki etkisini belirlemeye dönük çabalar ortaya konulmuştur. Aynı zamanda Afganistan İslam Cumhuriyeti, yoksullukla mücadeleye yönelik bir dizi uygulamayı kalkınma planları arasına yerleştirmiştir. Bu çabalar ülkenin yaşam kalitesi ve refahında belirgin bir iyileşmeyi hissettirmiş olsa da, yoksulluğun giderilmesi ve azaltılması açısından başarılı olamamıştır. Bunun nedeni Afgan hükümeti tarafından geliştirilen çeşitli aceleci politikalar; toplum yapısıyla uyumlu ve yapıcı ekonomik ve sosyal politikalara önem verilmemesi, ayrıca ülkenin ekonomik, sosyal ve politik durumuna hâkim olunamaması yoksulluğu günden güne yoğunlaştırmış, zengin yoksul arasındaki uçurumu daha da artırmıştır (Sayyar, 2008).

Bilindiği üzere Afganistan, yoksulluğun yayılmasını sağlayan nedenlerin hemen hemen kalıcı olarak var olduğu ve onlarca yıldır birçok iç ve dış etken tarafından

tetiklendiği bir ülkedir. Yaşanan iç savaş ve bitmek bilmeyen çekişmeler bu etkenlerin en önemlisidir. Bu uzun süren savaş durumu yoksulluğun genişlemesini tetiklemiş ve Afganistan'ı dünyadaki fakir ülkeler listesinin başlarına yerleştirmiştir. 21. yüzyıldaki değişim ve gelişmeler Afganistan halkına ümit vaat etmiş olsa da, uluslararası destek sağlanmasına rağmen ülkede bu konuda gözle görülür bir başarı elde edilememiştir (Sayyar, 2008).

Yukarıdaki problemler de dikkate alınmak suretiyle, bu araştırma Afganistan'daki ilk çok boyutlu yoksulluğa dair Kabil'deki çok boyutlu yoksulluğun ölçümünü amaçlamaktadır. Ülkedeki mevcut durum ve ülke için önemli bir sorun olan yoksulluğun azaltılmasına yönelik hükümet ve hatta uluslararası kuruluşlarca uygulanan programların etkisizliği göz önüne alındığında, yoksulluğun azaltılmasına yönelik bir çözüm önerecek araştırmaya gerek duyulmuştur. Ülke kaynaklarının toplum kesimleri arasında dengesiz paylaşımı ve bu alanda yapılan araştırmaların yetersizliği dikkate alındığında, yapılan bu çalışmanın tüm açılarından özgün olduğu söylenebilir. Bu çalışmayla ilgili araştırmalarda uluslararası literatürün yanı sıra Afganistan, Türkiye ve İran özelinde ulusal literatür taraması da yapılmıştır. Çalışma, çok boyutlu yoksulluğu ölçen tanımlayıcı-analitik yöntemeye dayanmış olup nicel araştırma metotlarından anket yöntemini baz almıştır.

Çalışma giriş, üç bölüm ve tartışma-sonuç kısımlarından oluşmaktadır. Birinci Bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu bölümde, araştırmanın literatürü ve teorik temelleri ve yoksulluğun tanımlarına yer verilmiştir. Tanımların sonrasında yoksulluk türleri, yoksulluk düzeyleri, yoksulluğun nedenleri, yoksulluğun etkileri, uluslararası yoksulluk faktörleri ve yoksulluğun sonuçları detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci Bölümde araştırmanın yöntemine yer verilmiştir. Çalışmanın önemi, amacı, araştırma problemi, özgünlüğu, evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi, modeli ve hipotezleri bu bölümde detaylı biçimde ortaya konmuştur..

Üçüncü bölüm verilerin analizini ve araştırma bulgularını içermektedir. Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin istatistikî bilgiler yanında anketin geçerliliği ve güvenilirliğine ve önceki bölümde geliştirilmiş olan hipotezleri test etmeye yönelik analiz (Kolmogorov-Smirnov testi ve parametrik F testi) bulgularına da yer yer verilmiştir. Analizler neticesinde elde edilen bulgular detaylı biçimde ortaya konmuştur.

Tartışma ve sonuç kısmında ise analizler neticesinde elde edilen bulguların nedenleri sorgulanmış Kabil özelinde Afganistan'da yoksulluğun giderilmesine yönelik öneriler ileri sürülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yoksulluk

Yoksulluğun tanımı üzerinde bir görüş birliğinin olmadığı söylenebilir. Bunun temel nedenlerinden birisi zenginlik ve yoksulluğun sübjektif algılar olmalarıdır. Bunun için konunun tek bir tanımını yapmak, tek bir kriterini bularak bir yaklaşım geliştirmek mümkün değildir. Yoksulluğun üzerinde uzlaşa sağlanmış bir tanımının yapılmasını engelleyen faktörlerin arasında ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılıklar, işgücü yapılarındaki farklılıklar, geleneksel dayanışma kurumlarının varlığını sürdürüp sürdürmemesi ve daha bir dizi etken yer alır (Öztürk ve Çetin, 2009).

Yoksulluk zaman sürecinde tanımsal değişiklik yaşamış bir kavramdır. Yoksulluk ve zenginlik göreceli kavramlar olup resmi karşılıkları yanında bireylerin veya toplum kesimlerinin bakış açılarına göre de birbirinden farklı karşılıklar bulabilmektedir. Örneğin eşit miktarda mal sahibi olan iki kişiden birisi kendini çok yoksul olarak tanımlarken, diğeri kendisinin yoksul olmadığını düşünebilir. Tarım toplumundaki yoksulluk algısı ile sanayi sonrası toplumda yoksulluk algısı farklılık gösterdiği gibi kültürlere göre de yoksulluğun farklı değerlenmeleri yapılabilir (Bozan, 2017).

Yoksulluk farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Elbette bu tanımlar yer, zaman ve araştırmacılar açısından farklıdır. Ancak bu araştırmacıların ve yorumcuların çoğu yoksulluğu tanımlama gereği konusunda hemfikirdir. Townsend (1979), 1960

1970'lerdeki yoksulluk çalışmalarında yaygın olarak kullanılan bir yoksulluk tanımı geliştirmiştir. Buna göre bireyler, aileler ve toplumsal gruplar, faaliyetlere katılım ve gündelik yaşam düzenlerini sürdürebilmek için kaynak sorunu yaşadıklarında yoksul olarak kabul edilebilirler. Yoksulluk, mutlak ve göreceli olmak üzere genel olarak nicel çalışmalarda iki tür yoksulluktan bahsedilebilir Her iki tür de sayısal sınırı göstermekte olup, bu sınırı belirlenmesinde gelir seviyesi kavramı belirleyici bir eşik faktör olmaktadır. Bu nedenle bunu “gelir yoksulluğu” olarak tarif etmek mümkündür. Gelir yoksulluğu, yaşamın devam ettirilmesi adına asgari düzeyde gerekli olan gelir düzeyi ile ölçülmektedir (Sapançalı, 2001).

Yoksulluğa yönelik getirilen farklı birçok tanıma rastlanmaktadır. Örneğin Dünya Bankası yoksulluğu asgari yaşam standardına erişememe olarak tanımlamıştır. Bu standart, temel tüketici ihtiyaçları veya bu ihtiyaçları karşılamak için gereken gelir hesaplanarak ölçülür. Bu tanımlamada yoksulluk, ailelerdeki veya tüm toplumdaki bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynak elde edememeleri anlamına gelir (Mehriyar, 1994). Modern ekonominin önde gelen ismi Adam Smith yoksulluğu ihtiyaçların eksikliği olarak tanımlar ve bu ihtiyaçların toplumun alışkanlıkları ve gelenekleri tarafından belirlendiğini ileri sürer. İhtiyaçları temel ve temel olmayan olmak üzere iki kategoriye ayırır. Temel ihtiyaçlar yaşamak için gerekli olan ve her ülkenin kendi alışkanlıkları ve geleneklerine göre eksikliği hissedilen ihtiyaçları ifade eder (Maher, 2005).

Sen'e (1982) göre, yoksulluğun tanımlanması için bireyin standart olarak sadece düşük bir gelir düzeyinden ziyade temel yeteneklerden yoksun bırakılması olarak görülmelidir. Farklı yerler ve zamanların farklı tanımları vardır ve yoksulluk analizi üzerine potansiyel bir bakış açısı yaratan şey, yoksulluk ve yoksunluğun doğası ve nedenleri hakkındaki anlayışımızı genişletmesidir. Asya Kalkınma Bankası ise yoksulluğu herkesin hak ettiği varlık ve fırsatlardan yoksun bırakılması olarak tanımlamaktadır (Kimyager, 2013).

Rowantree (1901) ise toplam gelirin fiziksel verimliliği korumak için gereken asgari miktarı karşılamaya yeterli olmayan bir aileyi yoksul aile olarak tanımlar. Atkinson (1983) ise ek yardıma ihtiyaç duyan, düşük gelirli birinin fakir bir insan olduğunu ileri sürmektedir. Galbraith'e (1973) göre ise yoksul insanlar, hayatta kalmak için yeterli olsa bile, ortalama sosyal gelirden daha düşük bir gelire sahiptir. Sen (1982), yoksulluğun, sadece düşük gelirin değil; temel kapasitelerin yoksunluğunun, yoksulluğun tanımlanma standardı olarak görülmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Yoksunluk, elbette, zaman ve mekânlarda farklı tanımlara sahip olabilecek göreceli bir kavramdır. Yoksulluk analizi yapmaktan beklenen, yoksulluk ve yoksunluğun doğası ve nedenleri hakkındaki bilgi dağarcığını genişletmektir (Mehriyar, 1994).

Bunlarla birlikte genel manada yoksulluk, “asgari yaşam düzeyini yakalayabilmek için gerekli olan ihtiyaçları karşılayamama durumu” olarak da ifade edilebilir. Gıda, giyim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan her birey veya grup yoksul olarak tanımlanabilir. Fakat, yoksulluğu temel ihtiyaçlar üzerinden tanımlamak eksik ve dar bir tanım olur (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012).

1981'deki çalışmalarında Sen, yoksulluğun tüm tanımlarının yoksunluğa atıfta bulunduğunu belirtti. Yoksunluğun kendisi elbette mümkün olan göreceli bir kavramdır. Farklı yerlerde ve zamanlarda oldukça farklıdır. Bir başka deyişle, gelişmekte olan bir ülkede bir fırsattan yoksun olmak yoksulluk olarak kabul edilebilir. Gelişmiş bir ülkede ise ortalama yaşam koşullarından ve olanaklarından göreceli olarak yoksun bırakılması anlamına gelir. Asya Kalkınma Bankası'nın bakış açısından, yoksulluk, her bireyin hak ettiği varlık ve fırsatlardan yoksun bırakılmasıdır. 19. yüzyılın sonlarında İngiltere'de yoksulluk çalışmalarının öncülerinden ikisi olan Booth (1893) ve Rowntree (1901, 1941) yoksulluğun iyi bir tanımını ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmacılara göre mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk arasında ayırım yapılmalıdır. Nesnel bir konu olan mutlak yoksulluk, asgari geçim kaynağına dayanan bilimsel bir tanım içerir ve en azından yaşamı sürdürmek için gereken ihtiyaçlar anlamına gelir. Dolayısıyla mutlak yoksulluk, en azından bir yaşam standardını yaşayamama olarak tanımlanır. Bir kişi bu asgari seviyenin altındaysa,

yaşamaya devam edemez. Bu çelişki insanların asgari temel ihtiyaçlar olmadan nasıl yaşayabilecekleri konusunu vurgulamaktadır. Mutlak yoksulluk asgari ücretin nasıl tanımlandığına bağlıdır. Bunun için insanların neye ihtiyacı olduğunu bilmemiz gerekir ve hizmetlere erişimin iyileştirilmesi ile yoksulluk sorunları çözülecektir. Bu düşünce, Booth'un (1893) ve Rowntree'nin (1901, 1941) çalışmalarında ortaya konmaktadır.

Mutlak yoksulluğun karşısında, yoksulluk düzeylerinin belirlenmesinin kararları etkilediği göreceli bir konu olan göreceli yoksulluk vardır. Göreceli yoksulluk, mevcut toplumda gerekli veya arzu edilen kabul edilen belirli bir yaşam standardına ulaşamama olarak tanımlanmaktadır. Gelirdeki keskin farklılığın neden olduğu göreceli yoksulluk, sadece temel ihtiyaçları karşılayacak kaynak eksikliğinden değil, en azından toplumun yaşam standardına erişecek bireysel kaynakların eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, göreceli yoksulluğun tanımlanmasında gelir ve servetin dağılımındaki eşitsizlik mutlak gelir miktarından daha fazladır. Bireyler veya hane halkları arasında gelir (veya tüketim) dağılımında bir eşitsizlik derinliği elde etmek için, toplumun en yoksul tabakaları tarafından alınan toplam gelirlerin yüzdesi ile en zengin tabakaların aldığı gelirlerin yüzdesi karşılaştırılabilir. Bununla birlikte, bu kavramın farklı ülkelerde farklı tanımlandığını ve ekonomik gelişmeler sonucunda zaman içinde değiştiğini belirtmek gerekir. Rowntree ayrıca, birincil ve ikincil yoksulluk arasında ayırım yapar. O'na göre, birincil yoksulluk, bireylerin temel ve asgari ihtiyaçlara erişemediği yoksulluktur ve ikincil yoksulluk, bireylerin birincil kaynaklara erişebildiği, ancak geçim düzeylerini artırmak için onları kullanabilme yetisine sahip olmadıkları yoksulluktur (Rowntree, 1941).

Araştırmacıların aynı fikirde olmadıkları bir diğer husus da yoksulluk ile ekonomik refah arasındaki ilişkidir. Bazıları yoksulluğun refah perspektifinden görülmesi ve hane halkının genel refahının ve sağlığının bir parçası olarak ölçülmesi gerektiğine inanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, araştırmacıların çoğu yoksulluğu tanımlamak ve ölçmek için bu görüşü izlemektedir. Buna karşılık, Sen'in (1977) de içinde yer aldığı bir grup ise yoksulluğu refah dışı bir perspektiften tanımlamanın ve ölçmenin daha iyi

olduğuna ve refahlarına bakılmaksızın aile bireyleri için mevcut olan kaynak miktarının ana kriteri olduğuna inanır. Yoksulluk ayrıca bir dizi sosyal gösterge ile de ölçülebilir. Yoksulluğu ölçebilen sosyal göstergeler arasında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün (OECD) Minimum Temel İhtiyaçlar göstergesi bulunmaktadır.

1990'larda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) İnsani Gelişme Endeksi (İGE) adı verilen bileşik bir endeks geliştirmiştir. İGE üç bileşene dayanmaktadır: Doğumda yaşam beklentisi, eğitim, okuryazarlık ve yaşam kalitesi. UNDP, İGE'yi tanıtanın yanı sıra İnsani Yoksulluk Endeksi'ni (HPI) de tanımladı. Endeks, yoksulluğu üç boyutta ortaya koymaktadır. Bunlar yaşam beklentisi (*4 yaşından önce ölmesi beklenenlerin yüzde cinsinden yaşam yoksunluğu*), bilgi yoksunluğu (*okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin yüzdesi*) ve yaşam standardıdır (*üç değişken ile açıklanmaktadır; güvenli suya erişimi olmayanların yüzdesi, sağlık hizmetlerine erişimi olmayanların yüzdesi ve zayıf olan beş yaşındakilerin yüzdesi*). İGE bir ülkenin insani gelişmesinin boyutunu, HPI ise ülkenin yoksulluğunu ölçer. Ayrıca, yoksulluğun, bireyin veya hane halkının asgari refah veya asgari geçimden yararlanamadığı bir durumu ifade ettiği söylenebilir. Ancak asgari refah veya asgari geçim, tek bir tanım olmayan bir kavramdır. Asgari refah veya asgari geçim kavramındaki en ufak bir değişiklik, yoksulluk boyutunda köklü bir değişikliğe neden olmaktadır. Asgari geçimle ilgili anlaşmazlığa rağmen, yoksulluğun boyutunu hesaplayabilmek için onun işlevsel bir tanımını yapmak gerekir. Asgari geçimi tanımladıktan ve belirledikten sonra, para birimi bazında hesaplamak mümkün olur. Asgari geçimi karşılayan parasal miktar yoksulluk sınırındır. Ayrıca yoksulluk, mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk ve zihinsel yoksulluk gibi çeşitli boyutlardan ölçülebildiği göz önüne alınabilir.

Şu bir gerçektir ki çağımızın en önemli sorunlarından biri olan yoksulluğun olumsuz yönlerinden en fazla çocuklar etkilenmektedir. Kentleşme ve göç sorunu, ekonomik, toplumsal ve psikolojik olarak çok boyutlu sorun ve kaynakların da çocuklara etkisi bulunmaktadır. Dünyada her gün 30 binden fazla çocuğun yoksulluk ile ilişkili nedenlerden ötürü yaşamını yitirdiği doğrudur. UNICEF verilerine göre, yoksullukla

ilgili olarak çocukların yaşama riskinin yetişkinlere nazaran iki kat daha fazla olmasıyla ilgilidir (Akıllı ve Dirikoç, 2017).

1.2. Yoksulluk Sınırı

Çağımızda yoksulluk sadece dünyanın gelişmemiş bölgelerinin sorunu olmayıp, birçok gelişmiş ülkede de yoksulluk oranları her geçen gün artarak devam etmektedir. Örneğin, Avrupa Birliği (AB) genel olarak bir refah bölgesi olsa da, yoksulluğun düzeyi görece olarak hala yüksektir. Yaklaşık her yedi kişiden biri (toplam 72 milyon kişi) yoksulluk riski altında olup yaşlılar, özürülüler ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplar arasında yoksulluğun oranı oldukça fazladır (Gündoğan, 2008: 45).

Ravallion'a (1988) göre, yoksulluk sınırı, kişinin en az refah düzeyine erişmek için belirli bir zamanda ve yerde yaptığı harcamadır. Bu refah seviyesine erişimi olmayan insanlar fakir olarak kabul edilir. Bu asgari refah seviyesine erişimi olanlar fakir sayılmazlar. Yoksulluğu ölçmek ve yoksulları yoksul olmayanlardan ayırmak için yoksulluk sınırı adı verilen bir eşik veya kriter gereklidir. Bu eşik nedir ve nasıl ölçülür? Bu eşik parasal bir değere ve minimum yaşam maliyetine göre tanımlanabilir. Ancak "asgari geçim" kısmı tamamen açık değildir. Aynı belirsizlik, yoksulluğun ve yoksulluk sınırının farklı tanımlarında da göze çarpar. Bazı araştırmacılar, asgari geçim payını vücudun ihtiyaç duyduğu enerji ve protein miktarı olarak tanımlamaktadır. Örneğin, Çin'de asgari geçim günde 2150 kaloridir ve %90'ı tahıldan ve kalan %10'u tahıl dışı kaynaklardan temini esasındadır. Endonezya'da, yoksulluk sınırı 2000 kalori olarak tanımlanmaktadır, % 66'sı tahıllar tarafından sağlanmaktadır. Tayland ve Filipinler'de, asgari geçim günde 2000 kalori olarak belirlenmiştir. Tayland'da 2000 kalori enerji sağlamak için gereken parasal maliyetin kentsel alanlarda %70 ve kırsal alanlarda %77'sinin tahıl tüketimi yoluyla eşit olduğu varsayılmaktadır (Khodadad Kashi, 2002).

Yoksulluğun mutlak mı yoksa görece olarak mı değerlendirildiğine bağlı olarak, yoksullarla toplumun geri kalanı arasındaki sınırı tanımlayan bir eşik tanımlanmıştır. Buna yoksulluk sınırı denir. Dolayısıyla, yoksulluk sınırının pratik yoksulluğu azaltma

politikalarının seçiminde önemli olan iki mutlak ve göreceli anlamı olduğu görülmektedir. Çünkü bu iki kavramdan birine dayanan yoksulluk endeksleri kısa vadeli sosyo-ekonomik değişimlere veya gelir eşitsizliğine karşı farklı hassasiyetler göstermektedir. Mutlak yoksulluk sınırı, yiyecek, giyecek, barınma gibi bireylerin asgari ihtiyaçlarını karşılamak için toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik bağlamda gelir miktarıyla ilişkilidir. Bir başka deyişle, kişiye asgari gelir, eğitim, konut gibi en az geçim koşullarının sağlanamaması durumu onun fakir olarak tanımlanması sonucunu doğurur. Buna yoksulluk sınırını belirleme yöntemi de (temel ihtiyaçlar yöntemi) denir.

Bu yöntemde, başlangıçta tüketilen yiyeceklerin maliyetini karşılayan belirli bir gelir miktarı dikkate alınır. Daha sonra, asgari diğer temel ihtiyaçları karşılamak için sabit bir gelir eklenir (Rowantree yöntemi). Ya da, popülasyondaki gıda maliyetinin toplam maliyete geometrik ortalama oranını kullanarak bir kişinin hayatta kalması için gereken yiyeceği sağlamak için ihtiyaç duyduğu gelir, temel ihtiyaçları sağlamak için gereken asgari gelir haline gelir (Arshansky yöntemi). Toplumdaki parazit tüketim işlevi göz önüne alındığında, temel ihtiyaçları karşılamak ve gıda maliyetinin her bireyin gelirine oranını ölçmek için gıda maliyetinin asgari gelire oranının özel bir ölçüsü alınır. Her bir popülasyon için bu oranın boyutu belirtilen boyuttan büyükse, zayıf kabul edilir (Gıda Oranı Yöntemi). Arshansky yöntemi bazen yoksulluk sınırını belirlemek için küçük bir ayarlama ile kullanılır. Böylece, gıda maliyetinin bireyin tüm popülasyondaki toplam maliyetine oranının geometrik ortalaması yerine, nüfusun en düşük gelir kategorisininin gıda maliyetine oranı kullanılır (Abolfathi Qomi, 1992).

Bazen, asgari gelir yöntemi temel ihtiyaçları karşılamak amacıyla mutlak yoksulluk sınırını belirlemek için değil, asgari temel yaşam ihtiyaçlarını, asgari kalori ve günlük protein alımı, asgari kişi başı konut altyapı seviyesi gibi asgari düzeydeki nitelikleri belirlemek için kullanılır. Hane halkı reisininin eğitim düzeyi, ailedeki asgari okuryazar kişi sayısı vb. dikkate alınır ve topluluktaki her insan bu özelliklerden en az birine sahip değilse fakirdir.

Göreceli yoksulluk sınırı gelirin belirli bir yüzdenin altına düştüğü eşik olarak tanımlanmaktadır (Abolfathi Qomi, 1992). Böyle bir eşik değerin belirlenmesi, bazı insanların toplumda her zaman yoksul olarak tanımlanması sonucunu doğurmaktadır. Göreceli yoksulluğun bu tanımına göre, ABD gibi varlıklı toplumlarda bile, artan gelire ve temel ihtiyaçların karşılamasına rağmen, her zaman orta sınıfın belirli bir yüzdesi bu sınırın altında kalır ve yoksul olarak kabul edilen bir kesim oluşur (Khodadad Kashi, 2002).

Sawhill (1988) göreceli yoksullukla ilgili olarak, toplumların toplam ve ortalama gelirleri artsa bile, yoksulluğun her zaman göreceli anlamda var olacağını belirtmektedir. Bu durum göreceli yoksulluk sınırının, yoksulluğu azaltma politikalarında kullanılmasını zorlaştıran önemli faktörlerden biridir. Bunun nedeni yoksulluğun ölçümünde karşı karşıya kalınan çelişkili sonuçlardır. Göreceli yoksulluk sınırı ve göreceli yoksulluk endeksleri gerçek yoksulluğu yansıtmaktan ziyade toplumdaki gelir eşitsizliğinin boyutunu yansıtmaktadır. Çünkü, mutlak yoksulluk sınırı sosyo-ekonomik büyüme ve gelişmenin bir sonucu olarak değiştiği halde, bu hesaplamalarda yalnızca gelir dağılımı eşitsizliğindeki değişiklikler ele alınmakta, büyüme ve gelişme göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda, mutlak yoksulluk sınırının seçiminin göreceli yoksulluk sınırına göre önemli avantajları olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yoksulluk üzerine yapılan çalışmaların çoğu göreceli yoksulluktan çok mutlak yoksulluk sınırının uygulanmasına dayanmaktadır (Khodadad Kashi, 2002).

1.3. Yoksulluk Sınırını Hesaplama Yöntemleri

Yoksulluğun ölçülmesi, yoksulluk kavramının genelleştirilmesini sağlayarak yoksulluğun nedenleri hakkında hipotezlerin formüle edilmesine yardımcı olur ve zaman içinde yoksulluğun bir görüntüsünü ortaya çıkarır. Bu bölümde, yoksulluk sınırını hesaplamada uygulanan farklı yöntemler tanıtılmaktadır. Yoksulluk sınırını hesaplama yöntemleri çok çeşitlidir ve yoksulluk kavramına bağlı olarak hesaplama yöntemlerinin farklı olması kaçınılmazdır (Soheila, 2010).

1.3.1. Kalori İhtiyacına Göre Yoksulluk Sınırını Ölçme Yöntemi

Yoksulluk sınırının kalori ihtiyacına göre ölçülmesi, her bireyin günlük olarak belirli bir miktarda kaloriye ihtiyaç duyduğu varsayıldığı için (beslenme uzmanlarına göre) bu yaklaşımda yoksulluk sınırının belirlenmesi mutlak yoksulluk ve temel ihtiyaçlar kavramına dayanmaktadır. Bu çalışmada 2179 kalori ve 2300 kalori ihtiyacı göz önüne alınmıştır. Daha sonra, çalışılan haneler gelir düzeyine göre on maliyet grubuna ayrılmıştır. Her bir gelir ondalığının besin değeri tahmin edildikten sonra, enerji alımı standart enerjiden daha fazla olan yani 2179 kalori veya 2300 kaloriden fazla alan ilk onluk göz önüne alınır. Belirli bir onluğun enerji farkı standart değerle hesaplanır, daha sonra kalori birimi başına fiyat, onlunun toplam maliyetinin onlunun aldığı enerji miktarına bölünmesiyle hesaplanır. Her bir kalori biriminin fiyatının alınan enerji farkı ile çarpılması, tüketilen enerji ile standart miktar arasında gereken fazla enerji harcamasına eşit olan farktır. Bu maliyetler ile destenin toplam maliyeti arasındaki fark yoksulluk sınırına eşit olacaktır.

Onlu gruplar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Alınan enerji	1455	2144	2154	2331	2738	2654	2988	3271	4534	5868

Örnek:

- 1984 yılında Kentsel hane halklarının onluk grup enerji tüketiminin tahmini
- 2.300 kaloriden fazla enerji alan ilk desteyi seçin.
Dördüncü onlu enerjisi= 2331 kaloridir.
- Dördüncü onlunun enerjisinin standart enerjiden (2300) enerji farkını hesaplayın.

$$2331-2300= 31 \text{ kaloridir.}$$

- Her kalori biriminin fiyatını hesaplayın. Birim kalori fiyatı = (Dördüncü Onlu Toplam Harcaması) / (Dördüncü Onlu Enerjisi Alındı) $139494/2331 = 95,8 = \text{Dördüncü onlunun aldığı enerji}$

- Gereken fazla enerji harcamasını hesaplayın. Harcama Makbuzu Gerekisini Dördüncü Ondalık İhtiyaç = $31,8 * 59 = 1853,8$ kaloridir.
- Yoksulluk sınırını hesaplayın: Dördüncü ondalığın aldığı ihtiyaç fazlası enerji tüketimi harcaması - Dördüncü ondalığın toplam harcaması = kişi başına yoksulluk sınırı - yıllık = $139494 - 1853,8 = 13764$ kaloridir.

1.3.2. Ortalama Hane Halkı Harcaması % Oranına Dayalı Yoksulluk Sınırı

Yoksulluk sınırını göreceli konseptte göre ölçmek için hane halkı harcamalarının ortalamasını hesaplayabilir ve yüzdesini bir yoksulluk sınırı olarak belirleyebiliriz. Bu yaklaşım göreceli yoksulluk kavramını vurgulasa da, yüzdeyi belirlemek için teorik bir temel yoktur ve aslında ortalama harcamanın % 50 veya 66'sı yoksulluk sınırı için iki kriter olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemde, önce ortalama harcama hesaplanır, ardından bir sonraki adımda ortalama harcamanın % 50 veya 66'sı yoksulluk sınırı olarak kabul edilir (Khodadad Kashi, 1998).

Örnek: 1984 yılında ortalama kentsel hane halkı harcamalarının belirlenmesi.

Onlu Gruplar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Toplam Harcama	64884	88341	112998	139696	170889	204883	249567	309567	412534	819696

$$\text{Ortalama Hane halkı Harcamaları} = 64884 + 88341 + 112998 + \dots + 819696 / 10 = 257351$$

Ortalama hane halkı harcamalarının % 50 veya 66'sını temel alarak yoksulluk sınırını belirlemek.

$$\% 50 \text{ Ortalama Harcama Dayalı Yoksulluk Sınırı} = 257351 * 100/50 = 128675,5 \text{ kişi başına - yıllık.}$$

$$\% 66 \text{ ortalama harcamayı temel alan yoksulluk sınırı} = 257351 * 100/66 = 169851. \text{ kişi başına - yıllık.}$$

1.3.3. Angal Katsayısının Tersine Dayalı Yoksulluk Sınırının Belirlenmesi

Ernst Angal, hane halkı harcamaları ile gelirleri arasındaki ilişkiyi tahmin etmek için gıda harcamalarının hane halkı gelirlerine oranını kullanmıştır. Bu yöntem daha sonra yoksulluk sınırını hesaplamak için bir kriter olarak kullanılmıştır. Bu prosedür nesnel yoksulluk kavramına dayanmaktadır. Bu yöntemde önce parite katsayısı ekonometrik modellere göre tahmin edilir. Hane halkı gıda harcamaları parite katsayısının tersi ile çarpılır. Bu hesaplamada elde edilen sonuç, tahmin edilen yoksulluk sınırına eşittir.

Örnek:

- 2000 Yılında Kentsel Hane halkının yiyecek harcamaları için Parite Katsayısının tahmini

Parite katsayısını tahmin etmek için, gıda ve toplam hane halkı harcamaları önce on gelir grubuna ayrıldı ve ardından aşağıdaki modeller ekonometrik yöntemlerle tahmin edildi.

- $F = \alpha_1 + \alpha_2 I + \varepsilon$
- $\ln F = \beta_1 + \beta_2 \ln I + \mu$
- $\ln F = \gamma_1 + \gamma_2 I + \theta$
- $F = \eta_1 + \eta_2 \ln I + \vartheta$

Yukarıdaki tüm modellerde F, her bir onlu hane halkı harcamasına eşittir ve I her bir onlu toplam harcamasına eşittir; ϑ , θ , μ , ε da model artığı cümlelerdir. Bu modeller OLS yöntemi ile tahmin edilmiş ve OLS tahmin yönteminin varsayımları incelendikten sonra en iyi model seçilmiş ve parazit katsayısı hesaplanmıştır.

- $F = 5662/6 + 0/18I \quad R^2 = 0/95$
- $\ln F = 2/47 + 0/76 \ln I \quad R^2 = 0/99$
- $\ln F = / + / -7 I \quad R^2 = 0.76$
- $F = -16728885 + 1200948 \ln I \quad R^2 = 0.96$

t parantez içi sayıları miktarının değerlerine göre, R^2 modeller, ikinci model en iyi seçimdir ve buna göre parazit katsayısı aşağıdaki gibi hesaplanır. $\alpha = E1 / I = 0,76 / 0,3 =$ Parite katsayısı

- Parite katsayısının ters hesaplanması

$$\text{Ters Parazit Katsayısı} = 1 / \text{Parazit Katsayısı} = 1 / \alpha = 0.217 / 1 = 4.6$$

- Yoksulluk sınırını hesapla
- 1997 Yılı Kentsel Yoksulluk Sınırı = Yıldaki Gıda Harcamaları
 $79 * 4.6 = 1604336 * 4.6 = 7379945$

1.3.4. Ters Parite Yoksul Katsayısına Göre Yoksulluk Sınırının Belirlenmesi

Parite katsayısının tersine dayalı yoksulluk sınırının hesaplanması, tüm gelir gruplarının parite katsayısını hesaplamaya dahil ettiği için yoksulluk sınırını olağanın üzerinde tahmin etmektedir. Parite katsayısının hesaplanmasında bu sorunu çözmek için yoksulluk gruplarının harcamalarının kullanılması önerilmektedir. Ancak bu yöntemi uygulamak için yoksulları önceden belirlemek gerekir. Amaç yoksulluk sınırını belirlemek ve sonra yoksulları tanımlamaksa eğer, hesaplama bu ekseninde yürütülmelidir. Bu sorunu gidermek için gelir ondalıklarının yoksulların harcamalarının bir göstergesi olarak görülmesi gerekir. İkinci yöntemin uygulanması, parite katsayısının ters kriteri açısından görece yoksulluk sınırının düşük tahmin edilmesine yol açar (Erzurum Chiller, 2005).

1.4. Yoksulluk Ölçümü Göstergeleri

Yoksulluk endeksi, hane halkı refahı boyutlarını ve seçilen yoksulluk çizgisini, tüm nüfus veya nüfusun bir alt grubu için bir sayı ile ortaya koyan istatistiksel bir işlemdir. Yoksulluğu ölçmek için birçok gösterge vardır, en yaygın kullanılan bazı yöntemlere burada yer verilmiştir (Erzurum Chiller, 2005).

1.4.1. Yoksulluk Endeksi

Bu gösterge, tüketimi veya geliri (y) yoksulluk sınırının (z) altında olan nüfusa göre, diğer bir deyişle yoksul nüfusun (temel malları satın alamamaktadır) payıdır. Popülasyonumuz (n)'dir, ki bu rakam q fakir bir popülasyon ise, sayım indeksi şu şekilde tanımlanır: (Fitres, 2015).

H = nüfus sayımı endeksi

S = Yoksul kişi sayısı

N = nüfus

$H = q / n$

1.4.2. Yoksulluk Açığı Göstergesi

Yoksulluk Açığı Endeksi hane halklarının yoksulluk sınırından ne kadar uzakta olduğu hakkında bilgi vermektedir. Tüm nüfus için yoksulluk sınırına göre ortalama açığı veya toplam tüketim açığını hesaplar. Başka bir deyişle, genellikle yoksulluğun derinliği olarak adlandırılan yoksulluk açığı endeksi, nüfusu yoksulluk sınırından ve yoksul olmayanlardan ayıran ortalama mesafedir. Bu, bireylerin toplam gelirini yoksulluk çizgisine bölerek (kesirlerin sıfıra eşit olduğu varsayılarak) ve bu toplamı bölerek nüfusun, gerekli kaynakların toplam yoksulluk boşluğunu toplayarak elde edildiği anlamına gelir. Bütün yoksullar, yoksulluk sınırına getirilene kadar (nüfus sayısına bölünür). Bu endeks aşağıdaki gibi belirlenir:

$$g = 1 / qz \sum ((z - y_i) / z)$$

G = gelir farkı oranı

Qz = yoksulluk sınırının altındaki kişi sayısı

Y_i = bireysel gelir (hanehalkı)

Z = yoksulluk sınırı

Yoksulluk sınırının yüzdesi olarak ifade edilen G-gelir açığının, yoksulluğu tamamen ortadan kaldırmak için yoksulların gelirinin veya ortalama maliyetinin ne kadar

artması gerektiğine oranını ifade eder. H ve G indeksi açısından aslında tamamlayıcıdır. H ve G endekslerine bakıldığında, hiçbir yoksul hane halklarında gelirlerin yeniden dağıtılmasına duyarlı değildir. Başka bir deyişle, çok fakir bir hane halkı gelirinin bir kısmını daha fakir bir hane halkı gelirine bölersek, yukarıdaki endeksler değişmeyecektir. G-endeksi, genel olarak yoksulluğun derinliğini göstermesine rağmen, yoksulluk yoğunluğunun yoksullar arasındaki dağılımını ifade edememektedir (Fitres, 2015).

1.4.3. Nüfus Sayımı Oranı Endeksi

Yoksulluk sınırının altındaki bir hanenin üye sayısı q'ya eşit olduğunda, sayım oranı veya yoksulluk sınırı olarak adlandırılan en yaygın yoksulluk endeksi şu şekilde elde edilir:

$$H = [1/n] = \sum_{k=1}^n (y \leq z) * 100$$
$$\rightarrow H = \frac{q}{n}$$

Q Yoksulluk sınırının altındaki hane halkı (birey) sayısı

N, toplam insan sayısıdır.

Yoksulluğu ölçmek için en basit ve en ilkel yöntemdir, ancak yoksulluğun basit bir görüntüsünü sağlar ve derinlik hakkında olduğu için çok yaygın ve anlaşılabilir bir yöntemdir ancak yoksulluğun şiddeti için bir fikir vermez. Diğer bir deyişle, bu endekste yoksul insanların ne kadar yoksul olduğunu ve yoksulluklarını hafifletmek için ne kadar ilave kaynağa ihtiyaç duyulduğu belirlenemez. Bunu sağlamak için yoksulluk açığı adlı başka bir endeks kullanılır.

1.4.4. Yaş Göstergesi

Bu endeks H ve G'nin bir kombinasyonudur ve gelir dağılımına duyarlıdır. S ile belirtilen bu indeks aşağıdaki formülle elde edilir:

$$\text{İlişki 4-2 } S = H [G + 1 (1-G) \cdot d] \cdot [$$

$$S = H [G + 1 (1-G) \cdot d] \cdot [$$

D = Gini katsayısı temsilcisi

S = yaş endeksi

H = topluluk

G = gelir

Burada d, yoksullar arasında Gini gelir dağılımı katsayısını temsil eder. Bu yaşta, konunun her iki ilkesinin de bir yenilik ve bir geçiş olduğunu gösterir. Bir toplumdaki yoksulluk durumu iki faktöre dayanır. Birincisi, yoksulların ortalama geliri ile yoksulluk sınırı arasındaki boşluk; ikincisi ise gelir eşitsizliğinin neden olduğu sürtüşmedir. Aslında, bu segmentasyon yaşı yetersiz gelir sorunu ile birlikte yoksullar arasında gelir dağılımını vurgular. Bu nedenle yaş, gelir dağılımını yansıtan Gini katsayısını yoksulluk endeksine yerleştirmektedir. Yaş başarılı olmasına rağmen, bazı ekonomistler göreceli yoksulluk endeksi ve mutlak yoksulluğun birleşimi nedeniyle endeksini sorgulamaktadırlar. Örneğin Atkinson'a göre, daha fazla insanın göreceli statükolarının eşitsizliğinin ölçülmesi, yoksulluğun ölçülmesi için de geçerlidir (Erzurum Chiller, 2005).

1.4.5. Kakwani Endeksi

Bu indeks aşağıdaki ilişki ile ölçülür:

$$5-2 \quad k = f(z) = (z - \mu) / \mu \text{ ilişkisi}$$

K = Kakwani kakovani endeksi

F(z) = Yoksulluk sınırının altındaki hanelerin yüzdesi

μ = ağırlıklı ortalama

Yukarıdaki ilişkide $f(z)$, yoksulluk sınırının altındaki hanelerin yüzdesidir. Endeks, tüm bireylerin gelirlerini yoksulluk sınırına yükseltmek için zorunlu olmayan gelirin yüzdelik bir kısmının yoksullara aktarılması gerektiğini göstermektedir. Buna göre, Kakwani endeksi yoksulluğun ortadan kaldırılmasındaki kolaylık veya zorluk derecesini temsil etmektedir (Fitres, 2015).

1.4.6. Alkiro Foster Yöntemi ile Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi

Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi yoksulları yoksunluk ve yoksulluk eşiklerini kullanarak tanımlamaktadır. Sağlık, eğitim ve yaşam standardının üç boyutunu içerir ve her boyut çeşitli kriterler içerir. Dört kriterden üçü Binyıl Kalkınma Hedefleri ile uyumludur. Aşağıdaki tablo Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'nin boyutlarını ve kriterlerini göstermektedir (Erzurum Chiller, 2005).

Sağlık boyutu, beslenme ve çocuk ölümlerinin iki ölçüsünü içerir. Eğitim boyutu, okul yılı kriterlerini ve çocuk katılımını ve yaşam standardını, ayrıca pişirme, sanitasyon, güvenli içme suyuna erişim, elektrik, ısınma için yakıt kriterlerini de içerir. Burada çocuklar yaşlarına göre ağırlıklandırılır ve yetişkinler için vücut kitle endeksi kullanılır. İkinci kriter, çocuk ölümleridir. En az bir çocuk ailede ölürse, tüm aile üyeleri yoksul sayılır. Ortaöğretimde geçen yıllar ve okula devam için iki kriter vardır. Her hanede en az bir kişinin 5 yıllık eğitimi varsa, hane halkının tüm üyeleri hariç tutulur. Çocuk devam kriterine göre, okul çağındaki çocukların birinci ila sekizinci sınıflara katılmaları gerekir. Bu nedenle, bir çocuk okula gitmezse, tüm aile üyeleri yoksun bırakılır. Yaşam standardı da 6 kriter içerir. Milenyum Kalkınma Hedefleri temiz içme suyu, sanitasyon ve kaynar fasulye için uygun yakıt kullanımı için üç kriterdir. Bu boyut için diğer kriterler arasında elektrik, ev döşemesi ve radyo, televizyon, bisiklet telefonu, motor, araba, kamyon ve buzdolabı gibi bazı tüketim mallarının mülkiyeti yer almaktadır (Fitres, 2015).

Alkair ve Foster (2011) tarafından önerilen yöntem esnek bir yöntemdir. Yoksulluğu ölçmek için farklı boyut ve ölçütleri ölçmek için kullanılabilir. Yukarıdaki yöntem, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde yoksulluğu ölçmek için tasarlanmıştır. Alkair ve Foster yöntemi, programların zaman içindeki performansını izlemek için de kullanılabilir. Alkair ve Foster yönteminin benzersiz özelliklerinden biri, yoksulların yüzdelerini ve her bireyin veya ailenin karşılaştığı yoksunluk kümesini hesaplamasıdır. Bu özellik, yönteme önemli avantajlar sağlar. Birincisi, yoksulluk endeksi yoksulluğun şiddetini veya diğer bir deyişle her bireyin yaşadığı nihai yoksunluk ağırlığını ölçebilir. İkincisi, bu yöntemde çok boyutlu yoksulluk endeksi belirli bir bölgeye veya sosyal gruba ayrılabilir. Alkair ve Foster'ın çok boyutlu yoksulluk endeksinin diğer yöntemlere göre birçok avantajı olmasına rağmen, dezavantajları göz ardı edilmemelidir. Bu dezavantajlardan bazıları şunlardır. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi hane halkı anketlerinden elde edilen verileri kullanmaktadır ve tüm veriler bir anketten çıkarılmalıdır. Bu nedenle, verilere erişimdeki sınırlamalar nedeniyle uygun boyutları seçmek önemlidir. Verilerdeki sınırlamalar, çok boyutlu yoksulluk endeksi hesaplamasının boyut ve kriterlerinde birçok sınırlama getirmektedir. Bilgi ayrıca yılın farklı zamanlarında da toplanmaktadır. Ek olarak, beslenme gibi bazı kriterlerin tanımında farklılıklar vardır. Ayrıca, bazı ülkelerde endeksin hesaplanması için birden fazla kriter bulunmayabilir. Bu nedenle, bu endeksin hesaplanması her ülkenin uluslararası sıralamadaki konumunu doğru bir şekilde belirleyemez (Fitres, 2015).

1.5. Çok Boyutlu Yoksulluğun Tanımı

Çok boyutlu yoksulluk hakkındaki genel izlenim, yoksulluğun sadece gelir sıkıntısı olmadığı, aynı zamanda yoksulluğun birbirini tamamlayan farklı temel boyutlarının olduğunu ve bu bileşenlerden biri dışarıda bırakıldığında tanımın eksik kaldığını göstermektedir (Todar, 2006).

1.5.1. Yoksulluğun Çok Boyutlu Bir Yaklaşımına Dayalı Olarak Ölçülmesi

Yöntemlerden biri, bireylerin gelirlerinin yoksulluk sınırı ile karşılaştırıldığı Yoksulluk Değerlendirme Gelir Yöntemidir. Bu yöntem gelir yoksulluğu sınırı farklı olan insanların temel ihtiyaçlarına erişim düzeyini yansıtamaz. Gelir ve yetenek arasındaki ilişki, yaş, cinsiyet, coğrafi konum, bulaşıcı hastalık ortamı ve bireyin üzerinde kontrolü olmayan veya üzerinde çok az kontrolü olan diğer değişkenler tarafından güçlü bir şekilde etkilenir. Bazı başarısızlıklar, gelirden yoksun bırakma ile gelirin faaliyete dönüştürülmesindeki farklılıklardan kaynaklanabilir. Bir yandan, yaşlılıktan kaynaklanan engeller bir kişinin gelir elde etme yeteneğini azaltabilir ve diğer yandan geliri faaliyete dönüştürmek zor olacaktır. Bu, gerçek yoksulluğu (kapasiteden yoksunluk açısından) gelir yoksulluğundan daha ciddi hale getirir. Ek olarak, aile içi kompozisyon, yoksulluk gelir ölçüm yönteminin karmaşıklıklarını artırır. Ailede gelir eşitsizliği bazı üyelerin yararına olması durumunda, unutulmuş üyelerden yoksun bırakma miktarı tam olarak yansıtılmayacaktır. Gelir açısından göreceli yoksunluk ilişkisi, yetenekler açısından mutlak yoksunluğa yol açabilir. Zengin bir ülkedeki bir kişinin göreceli yoksulluğu, geliri dünya standartlarının üzerinde olsa bile yeteneğini büyük ölçüde azaltabilir. Yetenek yetersizliğinden kaynaklanan yoksulluk ile gelir yoksulluğu arasındaki kavramsal farklılığa rağmen, iki kavram birbirleriyle ilişkilidir. Gelir, yeteneklere ulaşmak için önemli bir araçtır ve nihai kapasiteyi artırmak, bireysel yetenekleri artırarak gelir artışı sağlar. Bu ilişki gelir yoksulluğunun ortadan kaldırılması için önemlidir. İkisi arasındaki bağlantı unutulmamalı ve tek başına gelir yoksulluğu, yoksulluğun azaltılması politikasının nihai itici gücü olmayabilir. Araç ara yüzlerinin önemine rağmen, bu ilişkiler yoksulluğun doğası ve özellikleri hakkında temel bir anlayış sağlayamaz. Bu nedenle, Oxford Üniversitesi İnsani Gelişme ve Yoksulluk Enstitüsü, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile işbirliği içinde, 2010'da Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'ni (MPI) ve Temmuz 2010'da ve daha sonra İnsani Gelişme Raporu'nda Alkair ve Foster'ın ilk endeks hesaplama turunu yayınlamıştır (Fitres, 2015).

1.5.2. Vaka Yoksulluğu

Yoksulluğun ülkelerdeki varlığı vakalara bölünerek tespit edilebilir. Çoğu durumda, yoksulluk çoğu gelişmiş toplumda mevcuttur ve toplumdaki sınırlı sayıda kişiye etkiler. Nüfusun çoğunluğu en az bir geçim statüsüne sahiptir ve çok azı çeşitli nedenlerle dezavantajlıdır. Başka bir deyişle, bu toplumlarda refah ve servet istisnadır. Bu özellikle az gelişmiş toplumlar için geçerli değildir (Mohammad Naser, 2004).

1.5.3. Kalıcı Yoksulluk

Kalıcı yoksulluk uzun vadeli bir yaşam sürecidir ve kronik yoksulluk olarak da bilinir. Bu tür yoksulluğun sürekliliği bunaltıcıdır ve birey daha uzun süre acı eker ve ani veya kritik yoksulluk karşısında gündelik hayatın şoklarının sonucudur. Hastalık veya sakatlık ve aile ölümleri, depremler, seller vb. nedenlerle ortaya çıkabilir. Bu yoksulluk kalıcı yoksulluğa dönüşebilir (Khodada Kashi, 1998).

1.5.4. Kentsel ve Kırsal yoksulluk

Yoksulluğun meknsal olarak tanımı kırsal ve kentsel yoksulluk olarak ifade edilir. Tarımsal retimi geekleştirecek toprağa sahip olmama ve ucuz geçim sağlanan kırsal yoksulluğun temelinde topraksızlık ve kalifiye olmayan işçiler bulunmaktadır. Kentsel yoksulluğun temeli, geçinme şartlarını ve umudunu yitiren kitlelerin kente göç etmesiyle oluşur (Topgl, 2013).

Kentsel yoksulluk daha yaygın olmakla birlikte, kırsal yoksulluk ağırlıklı olarak kamuya açıktır ve bu özellikle üçüncü dünya ülkeleri için geçerlidir. Kırsal yoksulluğun temel nedeni ya da nedenleri kentlere göre değişir ve farklı sonuçları vardır (Khodadad Kashi, 1998).

1.5.5. Maddi ve Manevi Yoksulluk

Maddi yoksulluk maddi yönleri ve olasılıkları kapsar, ancak manevi yoksulluk insanın değer ilişkilerini, dünya görüşü, ideoloji, yaşam felsefesini ve benzerlerini içerir ve bazen entelektüel yoksulluk olarak da ifade eder (Saifullah, 2000).

1.6. Yoksulluğun Boyutları

Her bir fenomeni anlamak için, tanımların kavramsal boyutlarını ve etrafındaki teorik çerçeveleri anlamak gerekir, bu yüzden yoksulluğun bazı yönlerini türetildikleri kavramlara göre tartışacağız (Behzad Nasab, 1994).

1.6.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk sınırı belirli bir refah düzeyi (yaşam standardı) ile ilgilidir. Belli bir yaşam standardının altında olanlara yoksul insanlar denir. Bu şekilde yoksulluk sınırı farklı dönemler ve gruplar için karşılaştırılabilir. Çünkü aynı refah düzeyindeki insanlara aynı şekilde davranmayı garanti eder (Can Aktan ve Vural, 2002).

Yeterli yiyecek yememek (açlık veya yetersiz beslenme) anlamına gelir. Bu da yaşamın zor bir durumda olduğu ve daha sonraki bir yemeğin olmaması ifade eder ki bir kişinin hayati fonksiyonlarını yitirmesi veya ölümle sonuçlanabilir. Yetersiz beslenme veya kronik açlık özellikle çocuklarda görülür. Şu anda dünyada milyonlarca aç insan acı çekmektedir. Yaşam standardının altında gelir düzeyi olan bu bireyler mutlak yoksulluktan şikayetçidirler. Bu temel ihtiyaçlar (asgari geçim olanakları) gıda, sağlık, eğitim, kıyafet gibi ihtiyaçları içerir (Khodadad Kashi, 1998).

1.6.2. Göreceli Yoksulluk

Peter Townsend (2009) göreceli yoksulluk kavramını desteklemektedir. Yoksulluk, toplum faaliyetlerine katılamayan ve toplumun yaşam standardı ve kolaylıklarından yoksun olanlar olarak tanımlanır, ancak toplumdaki bu faaliyet ve ihtiyaçlar açıkça

ortaya konmuş olmalıdır. Ayrıca görelî yoksul olan bu kişiler temel ve ikincil ihtiyaçlarını giderecek kaynaklardan yoksundurlar. Sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamazlar. Mutlu ve menün değîllerdir. Başka bir deyişle, bireyler gıdaya erişme, etkinliklere katılma ve iyi bir yaşam standardı için kaynaklara sahip olmadıklarında yoksul olarak tanımlanabilirler (Khodad Kashi, 1998).

1.6.3. Zihinsel Yoksulluk

Bir kişinin topluluktaki statüsü hakkındaki yargısı ölçüldüğünde, yoksulluk, bireyin sosyal ve ekonomik durumundan memnuniyetsizliği olarak tanımlanır. Zihinsel yoksulluk temel ihtiyaçların ötesindeki ihtiyaçlarla ilgilidir (Khodad Kashi, 1998). Bireyin mensubu olduğu toplum içerisinde kendini konumlandırmasıyla ilişkilidir.

1.6.4. Nesnel yoksulluk

Yoksulluk, insanların ihtiyaçlarının kaynağıdır, başka bir deyişle, kırsal bir bireyin nesnel yoksulluğu, sürdürülmesi gereken temel ihtiyaçları karşılayamamadır. Nesnel yoksulluk aynı zamanda kişinin toplumdaki durumunu ve konumunu değerlendirmek için bir ölçüttür (Saifullah, 2000).

1.7. Yoksulluğun Sonuçları

Yoksulluğun inanılmaz bir şekilde, birçok yıkıcı etkisi vardır. Aşağıdaki başlıklar bu sonuçların bazılarını göz önüne sermektedir.

1.7.1. Beslenme Bozukluğu

Yoksulluğun en ciddi sonucu açlıktır. Yoksulların ekonomik gücü zayıftır ve bazen sifıra ulaşır. Yararlı ve enerji veren gıdaları tüketemezler ve bu durum fiziksel güçlerini yavaş yavaş aşındırır. Vücudun hastalığa karşı direnci azalır ve çeşitli hastalıkların temelini oluşturur ve ömrünün kısalmasına, zihinsel sıkıntıya ve ölüme

neden olur. Yoksul ailelerde yetersiz beslenme, bozuk çocuk gelişimi, zihinsel gerilik ve mortalitenin en önemli nedenlerinden biridir (Soheila, 2010).

Günümüz dünyasında yoksul ve zengin olmak üzere iki grup ülkeyle karşı karşıyayız. Yoksulluk ve açlıktaki artış ve bunun ölümcül sonuçları ile ilgili haberler her gün çeşitli basın sayfalarında ve araştırma makalelerinde yer almaktadır. İstatistikler şok edicidir. Üçüncü dünya ülkelerinde 500 milyon ila 1 milyar insan açlıktan veya eksik gıdadan şikayetçidir. Dünya Bankası 1979 yılı için 800 milyon yoksul kişi olduğunu tahmin etmektedir. Başka bir deyişle Güney'deki insanların % 40'ı mutlak yoksulluk içindedir. Bunların çoğu Güney Asya ve Sahra altı Afrika'da yaşayanlardır. Sadece Afrika'da 300 milyondan fazla aç insan var. 1981 yılında yaklaşık elli milyon insan açlıktan ve yetersiz beslenmeden ölmüştür. Bu sayı, II. Dünya Savaşı kurbanlarının toplamından daha fazladır. İstatistiksel tahminlere göre, bu bölgelerdeki insan ölümlerinin yaklaşık % 86'sı yetersiz beslenme ve açlıktan kaynaklanmaktadır. Örneğin 1982'de yaklaşık 120 milyon çocuk doğmuş ve bunların 80 milyonu Üçüncü Dünya ülkelerinde dünyaya gelmiştir. Aynı yıl, beş yaşın altındaki yaklaşık 15 milyon çocuk yetersiz beslenmeden ölmüştür. Bununla birlikte, diğer istatistikler rakamlar bunun 20 ila 25 milyon arasında olduğunu söylemektedir. Bu, Üçüncü Dünya'da saniyede ortalama bir çocuğun hayatını kaybetmesi demektir (Behzad Nasab, 1994).

Araştırmalar doğal faktörlerin yoksullar üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle iklim değişikliğinin yoksul ve aç ülkeler üzerinde daha fazla etkisi olacaktır. Düşük gelirli ülkeler iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ele alma konusunda daha fazla zorluklarla karşılaşacaklardır. Özellikle Afrika ülkelerinde tarımsal üretim ve beslenme fırsatları daha da zayıf hale gelecektir (Gürlük ve Turan, 2008).

1.7.2. Nüfus Artışı

Yoksulluk ve insan gücü eksikliği ile yaşamın ve hayatta kalmanın temel ihtiyaçlarını karşılama çabası, eğitim ve bilimsel bilgi ve yeteneklerden yararlanma fırsatı

bırakmaz. Yoksul insan sayısı artar. Bunlar bilimin gelişmesinden ve zamanlarının bilimsel bilgisinden habersizdirler. Bu cehalet bazen gelişigüzel üretime ya da nüfus artışına neden olur (Khodadad Kashi, 1998).

1.7.3. Ekonomik Bağımlılık

Yoksulluğun ortaya koyduğu önemli sorunlardan biri de ekonomik bağımlılıktır. Ekonomik bağımlılık zaman geçtikçe çok sayıda toplumsal ve bireysel rahatsızlık yaratmaktadır. Yoksul toplumlar, hem ham madde hem de endüstriyel mamuller konusunda yetersizdirler. Ürettikleri hammaddeleri düşük fiyatlara ihraç ederken temel gıda ve ihtiyaç maddeleri ile endüstriyel malları yüksek fiyatlara ithal etmek durumunda kalmaktadırlar (Khodadad Kashi, 1998).

1.7.4. İşsizlik

Yanlış ekonomik planlar, demografik politikalar, kültürel gelenekler, geçim ve göç alma yollarının yanlış algılanması ve teknik becerilerin eksikliği işsizliğe yol açar. Bu durum, toplumdaki sosyo-ekonomik sorunların artmasının başlangıcıdır. İstihdam üzerinde emek fazlasının yaratıldığı veya emek ve ekonomik çaba harcanmaksızın gelir elde edilebilen yolların türemesi ise krizler ve yıkıcı ahlaki, sosyal ve ekonomik yolsuzluklara dönüşür (Khodad Kashi, 1998).

1.7.5. Yoksulluk ve Azgelişmişlik

Birçok durumda, az gelişmişlik ve yoksulluk otokratik siyasi sistemler ve diktatörlerin egemenliğiyle bağlantılıdır. Kıtılık ve ekonomik baskılar kaosa ve huzursuzluğa neden olur. Çeşitli baskılar insanları iktidardaki siyasi sistemi devirmeye ve adalet talep etmeye zorlar. Bu arada, zalim bir rejim ortaya çıkar. İnsan kitlelerini bastırır ve onların itirazlarına karşı durur. Aristokrasinin ve kapitalistlerin elinde zenginlik ve fırsatın özelleştirilmesi insanları yaşamak için kölelikte tutar. Böyle bir durumda yoksulluk kalıcı yoksulluk haline gelir. Yoksulluk çeşitli batıl inançlarla haklı çıkarılmaya çalışılır ve sonuç olarak, durumu değiştirmeye çalışmak için verilen her

türlü mücadele boşuna gider ve bazen de suç olarak kabul edilir. Yoksulluk ve hayatta kalmak ve bir parça ekmek kazanmak için çabalamak, daha fazla düşünmeye yer bırakmaz ve insanların siyasi katılımları anlamını yitirir (Khodad Kashi, 1998).

1.7.6. Yoksulluğun Toplumsal sonuçları

Yoksulluk bazen insanları yanlış yollarla kazanç elde etmeye, yanlış beslenme vs. yollara sürükler. Yoksulluk, bir kişinin gerçek kişiliğini yok edebilir, iyi nitelikleri gözünde çirkin yapabilir. Kişi doğru davranışlarını farkında olmadan bozar. Sonuç olarak, sorumluluk alma, iş bulma ve borç alma fırsatını kaybederler ve sosyal ekonomik faaliyetlere katılımdan mahrum kalırlar. Psikolojik kargaşa onlara zarar verir. Toplum hukuku ve yargı hakkında bilgisizlik, avukat tutmak için mali imkânların bulunmaması, korku ve bedensel ve zihinsel engelleri onların başarısız olmasına neden olur. Sosyal izolasyon, anonimlik, entelektüel yeteneğin bozulması ve azalmış üretkenlik yoksulluğun diğer sosyal sonuçlarıdır. Bu durum insandaki problemlerle mücadele ruhunu yok eder ve umutsuzluk eğilimini güçlendirir. Yoksulluk eşitsizlikleri, sapmaları ve sosyal damgalamayı şiddetlendirir. İnsanın sefaleti, gerçekleri saklama, yolsuzluklar ve intiharlar maddi kapasite eksikliğinden kaynaklanır (Mahir, 2005).

1.8. Yoksulluk ve Geri Kalmışlığa Etki Eden Faktörler

Toplumları geri kalmışlığa ve yoksulluğa iten pek çok doğal, beşeri, siyasi ve toplumsal faktör vardır. Önceki bölümlerde tartışıldığı gibi her ne kadar ekonomik, kültürel ve diğer az gelişmişliğin yoksulluğu yadsınamaz ve bu grup ülkelerde görünür bir felaket olsa da, kökleri eski sömürge döneminde yatmaktadır. Bunlar geçmişte ve günümüzdeki bu ülkelere uygulanan emperyalist politikaların sonucudur. Bunlar, ilerleme yeteneği ve arzusundan yoksun oldukları için değil, prensip olarak gelişmiş ülkelerin endüstriyel tekerleklerini döndürmek için kaynaklarının harcadığı için yoksuldur. Bu ülkelerde sanayi üretimi engellenmekte, tarımsal ürünler sömürgeci ülkelerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir. Birçoğunun tek ürünlü veya birkaç ürünlü ekonomileri vardır, bu nedenle statüleri kalıcı bir olgu değildir ve bu şekilde

devam etmeye de mahkûm değildirler. Konu hakkında baskın ülkelerin bilim adamları bu gruptaki ülkelerin "geri kalmışlığı" ile ilgili teoriler ve çeşitli düzmece nedenleri ileri sürmekte ve sonra da bu icat ettikleri nedenlere çözümler sunmaktadırlar. En az son yarım yüzyıl boyunca, sözde gelişmekte olan ülkelerin sözde siyasi ve sosyal ekonomik durumunun sadece iyileşmemekle kalmayıp aynı zamanda kötüleştiği de göz önüne alındığında, ilgili ülkelerin sorunlarını ele almada, nedenlerin açıklanmasında ve çözümlerin temininde başarısız olan temel bir sorun olduğu sonucuna varılabilir. Tabii ki, bu akademisyenlerin ve baskın ülkelerin "geri kalmışlığı" kalıcı kılmak veya en azından daha uzun sürmesini sağlamak için nedenleri ve çözümleri açıklarken zihinleri gerçeklerden saptırmaya çalıştıkları çok açıktır. Bu durum aynı zamanda, işgalci hükümetlerin bu ülkelerde varlığını sürdürebilmeleri mümkün kılmaktadır. Aynı zamanda otoriter hükümetlerin bu ülkelerde varlığını sürdürmelerini mümkün kılar (Khodad Kashi 1998).

1.8.1. Coğrafi Faktör ve Yoksulluk

Tüm gelişmiş ülkelerin ılıman bölgelerde; az gelişmiş ülkelerin ekvatorial ve yarı ekvatorial bölgelerde olduğu söylenebilir. Buna değinerek, bazı araştırmacılar "geri kalmışlığı" doğal ve coğrafi faktörlere bağlarlar. Bir kısmı ılıman olmayan bölgelerde uyarıcı bir iklimin olmamasını, bir kısmı da ekvatorial iklimin hastalıklarını ve iklimden kaynaklanan bedensel faktörleri geri kalmışlığın nedeni olarak gösterir. Bu bağlamda, gelişmiş ülkelerin yer aldığı bölgelerin kalkınma açısından farklı karaktere sahip olduğu (İtalya, ABD, Rusya, Avustralya vb. hepsi birbirinden farklı); birçok az gelişmiş ülke (Kuzey Çin, Akdeniz ve Orta Avrupa) ekvatorial alanın dışında yer almakta; bugün "geri kalmış" olarak kabul edilen alanların bazıları (Hindistan, birçok Afrika ve Latin Amerika ülkesi, Çin, Orta Doğu'nun bazı bölgeleri) geçmişte birer medeniyet merkezidir. Eğer coğrafi konum geri kalmanın nedeni olsaydı, bu topraklar geçmişte de geri kalmış olmalıydı ki öyle değildir. Dolayısıyla coğrafi faktör, geri kalmışlık için sabit ve bağımsız bir kriter olarak düşünülemez. Coğrafi faktörler yüzey ve yeraltı sularının kullanımını, kimyasal gübrelerin kullanımını ve bitkisel zararlıların atılmasında etkili olabilir. İyileştirilmiş tohumlar kullanmak, sağlığı iyileştirmek ve salgınlarla mücadele etmek, istihdamı ve yurtiçi verimliliği arttırmak, tarımla ilgili

endüstriler oluşturmak, genel üretim seviyelerini arttırmak ve kelimenin tam anlamıyla geliri artırmak ve siyasi ve ekonomik bağımsızlığa ulaşmak kelimenin gerçek anlamında ilerlemeye neden olur (Todar, 1993).

1.8.2. Etnik Köken ve Yoksulluk

Bazıları, gelişmiş beyaz ırk ve gelişmemiş ulusların renkli ırk olduğunu ve bu nedenle beyaz ulusların gelişmesi ve ilerlemesinin beyazların doğasında ve özenli özellikleri olarak görülmesi gerektiğini savunuyorlar. Bu teorinin eleştirildiği yönler şunlardır;

- Farklı ırklardan insanlar arasında bilimsel olarak “yapı” farklılıkları yoktur.
- Beyaz ırk şimdi gelişmiş bölgelerde yaşıyor olsa bile, bu gelişmişlik sadece iki asırlıktır.
- Günümüzün gelişmiş beyaz ırkı yanı sıra, geri kalmış beyaz ırk bölgeleri de oldukça fazladır. ABD, İngiltere ve Fransa'nın bir kısmı dahil İspanya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz gibi.
- Ayrıca, günümüzde “geri” kalmışların büyük bir bölüm beyazdır. Orta ve Güney Avrupa gibi, Güney Amerika ve Orta Doğu'nun önemli kısımları.
- Japonya beyaz değildir.

Buna ek olarak, bugün "geri kalmış" olarak adlandırılan yerler, yüzyıllar boyunca Asya, Afrika, Latin Amerika'daki birçok ülke gibi gelişmiş kültürleri barındırmıştır. Tabii ki, yılların tarihçiliğine baskın devletler egemen olduğundan, üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırdıkları ülkelerin geçmişi ve bugünü ile ilgili yazılanlar tüm gerçekleri yansıtmamaktadır.

1.8.3. Zayıf Yeraltı Kaynakları

Bir grup teorisyen, "geri kalmış" ülkelerin doğal ve mineral kaynaklarında eksikliği "geri kalmışlık" nedeni olarak görür. Bugünkü geri kalmış ülkelerin çoğunda zengin

yeraltı kaynakları olduğu için, bu ifade somut gerçeklere (daha önce olduğu gibi) dikkat etmekten uzak görünüyor. Ancak bu mineral kaynak sahipleri hala "geri kalmış" ve aksine, Avrupa ve Japonya gibi kaynakları kısıtlı ya da sınırlı kaynakları olan ülkeler gelişmiş ülkelerdir. İlk olarak günümüzün geri kalmış ülkelerinde kaynak eksikliği yoktur ve ikincisi, mineral kaynağı eksikliği "geri kalmışlık" etkeni olarak görülemez (Khodada Kashi, 1998).

Buradaki sorun yer altı kaynaklarının eksikliği veya yokluğu değil, yoksul toplumların bu kaynakları işletebilecek sermaye ve yatırım olanaklarından yoksun olmalarıdır. Bu ülkeler sahip oldukları yer altı kaynaklarını işletmekten ve uluslar arası piyasalara sürmekten yoksundurlar ve sahip oldukları kaynakların işletilmesine doğrudan ve dolaylı olarak müdahale edilmektedir.

1.8.4. Yatırımcı Yetenekleri veya Girişimcilik Eksikliği

Sözde Üçüncü Dünya ülkelerinde geri kalmışlığın bir başka nedeni olarak, bu ülkelerde işveren yeteneğinin eksikliği görülür. Yaratıcı ve yenilikçi işverenlerin varlığının endüstrinin ve teknolojinin ilerlemesinin ana nedenlerinden biri olduğunu savunuyorlar. Gelişmekte olan ülkelerde, yenilikçi cesaretine sahip ve ilerleme ve güç ve mükemmellik kazanma arzusuna sahip işveren olmadığı sonucuna varmışlardır. Dolayısıyla bu ülkelerin geri kalmış oldukları sonucunu çıkarmışlardır. Ancak derin bir inceleme ile bunun bir hayal ürünü olduğunu ortaya çıkarabiliriz. Aslında, bu becerilere Avrupa'nın İngiltere, Almanya, Fransa gibi sanayileşmiş ülkelerinin insanları doğuştan sahip miydi yoksa tarihin bir diliminde bugün geri kalmış ülkelerin mahrum bırakıldığı fırsatlar ile mi büyüme ve sanayileşmeye sahip oldular? Böylece, gelişmiş ülkelerde olan ve geri kalmış ülkelerde eksik olan risk alma, cesaret, yaratıcılık, tasarruf gibi özelliklerin propagandası düzmecedan başka bir şey değildir. Paul Baran'ın dediği gibi: "Açıkça söylemek gerekirse, az gelişmiş ülkelerde aşırı derecede bol olmasa gelişmiş yetenekler bol miktarda bulunur. Hindistan, Orta Doğu ülkeleri, Latin Amerika Ülkeleri, Yunanistan ve Portekiz gibi ülkelerin en iyi şekilde yararlanmak için kaynakları birleştiren muhasebeci ve yönetici olan cesur, risk alan insanlara sahip olduklarını görüyoruz ve fırsatlar bağlamında karlarını maksimize

etmeye kararlılar. Ancak endüstriyel ve tarımsal verimliliğin azalmasının nedeni, işveren yeteneklerinin eksikliği değil, bu toplumların sistemini ve bunların politik ve ekonomik refahını düzenleyen koşullardır. Örneğin: 1. Döviz ticareti, gayrimenkul alım satımı, borç verme vb. gibi verimsiz sektörlere yatırım yapmanın karlılığı o kadar yüksektir ki, bazı durumlarda ortalama kârın % 40-60'ını oluşturur ve bu durum endüstriyel ve tarımsal yatırımlar için geçerlidir. Kar getirileri yeterince yüksek olamaz (Khodada Kashi, 1998).

Buna ek olarak, sınırlı iç pazar nedeniyle iç ve dış faktörler nedeniyle endüstrilere ve tarıma yatırım yapmaya hazır olanlar bile hükümetleri tarafından desteklenmemektedir. Benzer yabancı mallara açık kapılar ve bağımlı devletlerin çok uluslu şirketler ile rekabet etme imkânı endüstriyel ve tarımsal kalkınma yaratmanın yolu ve toplum için uygun ekonomik planlama eksikliği, herhangi bir işvereni savunmasız hale getiren ithal hammaddelere bağımlılığın istikrarsızlığı ve diğer kültürel ve sosyal konular sadece yatırım getirilerini azaltmakla kalmaz, aynı zamanda kalkınma ve gelişme umudunu da yok ediyor.

Sık sık (kasıtlı ya da bilmeden) yanlış planlanan planlamaları ile ilişkili devletler, yerli yatırımcılar tarafından üretken yatırımlara bu caydırıcılığın nedenlerinden biridir 4. Montaj endüstrilerinin gelişimi, yönetici sınıfın bu konuda yabancı şirketlerle işbirliği, bu ülkelerin ekonomik ve endüstriyel ilerlemesinin önünü tıkıyor ve bu ülkelerde geri kalmışlığın nedeni işveren yeteneksizliğinden değil yanlış ve sömürgeci politikaların uygulanmasından kaynaklanıyor (Khodada Kashi, 1998).

1.8.5. Nitelikli İşgücü Eksikliği

Üçüncü Dünya ülkelerinin uzmanlık eksikliği en belirgin özelliğidir. Üçüncü Dünya'nın vasıflı işgücünden yoksun olduğu tüm istatistiksel veriler ile kanıtlanmıştır ve bu uzman eksikliğinin geri kalmışlığa yol açtığı sonucuna varılmıştır. Kuşkusuz, şu anda bu ülkelerde önemli zayıflıklar ve eksiklikler vardır, ancak bu eksiklik ihmal edilmemiştir. Aksine, bu ülkeler üzerinde dayatılan bir faktör olan geri kalmışlık,

uzaman iş gücü kıtlığına neden olmuştur. Birkaç yıl önce, İranlı bir sosyolog BM Genel Sekreterine şok edici ve aynı zamanda bir skandalı ortaya çıkartan bir rapor hazırladı. Rapor, gelişmiş ülkelerin üçüncü dünya ülkelere sözde uzman gönderme tantanası yalan ve gerçekleri gizlemekten başka bir şey değildi. Çünkü ezilen ulusların gözlerini, düne kadar tamamen tersine inandıkları gerçeğine açtı. Raporun istatistikleri ve rakamlarına göre, aslında sanayileşmiş ülkelere uzman kadro ihraç eden bu üçüncü dünya ülkeleri idi.

Üçüncü dünya ülkelerinden gelişmiş ülkelere hızlı uzman işgücü göçünün çeşitli nedenleri vardır. Üçüncü dünya toplumlarının ekonomik düzeni uzman iş gücünün araştırma yapması ve iş bulması açısından yeterli kolaylıkları barındıracak şekilde kurulmamıştır. Sömürge döneminden kalma eğitim sistemi bu ülkelerin uzman işgücünün sanayileşmiş ülkelere iş bulacak biçimde eğitmektedir. Yukarıdaki nedenler ve diğer birçok faktörler göz önüne alındığında, uzman Üçüncü Dünya uzman işgücünün gelişmiş ülkelere göçünün neden bu kadar kolay olduğu açıkça görülebilir. Daha ziyade, "üçüncü dünya ülkeleri" tarafından üstlenilen bir maliyet olan uzmanlık eğitimine harcanan milyarlarca dolar tasarruf sağlar, böylece sözde gelişmiş toplumlar ayakta kalabilir. Bazı hesaplamalar, 1949'dan 1967'ye kadar ABD'nin yurtdışından doktor, mühendis ve bilim adamı da dahil olmak üzere yüz bin kişiyi ithal etmesi sonucunda uzman eğitimi bakımından 4 milyar dolarlık tasarruf ettiğini gösteriyor. 1960'ların başından 1970'lere kadar, gelişmekte olan ülkelere 400.000'den fazla doktor, cerrah, mühendis, bilim adamı ve diğer yetenekli kişiler daha gelişmiş ülkelere göç etmiştir. Göçmenler çoğunlukla Hindistan, Pakistan, Filipinler ve Sri Lanka'dan gelmiştir. Çoğu Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, İngiltere ve bazı Batı Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri ve Avustralya'ya göç etmiştir. İngiltere sağlık sistemi Hindistan ve Pakistan'dan ithal doktorlar ve hemşirelerle ayakta kalabiliyor. Aynı şey diğer sözde gelişmiş ülkeler için de geçerlidir. Bu şekilde, "Üçüncü Dünya"daki uzman işgücü eksikliği gibi, ilk görünüşte çok açık görünen bir konunun bile aslında görüldüğünden çok farklı ve daha karmaşık olduğu görülmektedir. Söylemek gerekir ki bu ülkelere şu anda uzman sıkıntısı olduğu açık ve inkâr edilemezdir ancak, bu eksikliğin geri kalmışlıktan kaynaklandığına dikkat edilmeli ve derdi tedavi yerine derdin nedenini ortadan kaldırmaya yönelik çaba gösterilmelidir (Todar, 1993).

1.8.6. Sermaye Eksikliği

Geri kalmışlığın bir diğer nedeni de "gelişmekte olan" ülkelerdeki sermaye eksikliğidir. Temel olarak potansiyel sermaye gerçek sermaye olmak üzere iki farklı sermaye türü vardır. Potansiyel sermaye, beşeri, ekonomik ve doğal kaynakları içerirken gerçek sermaye elde var olan nakit sermayeyi içerir.. Sözde "Üçüncü Dünya" ülkelerinde, potansiyel sermaye "gelişmiş sanayi" bölgelerinden daha az değildir, aynı zamanda önceki sayfalarda sunulan istatistiklere göre, daha fazlasının da olduğu açıktır. Bununla birlikte, uygun ve düzgün organizasyonun yokluğu, bu kaynakların baskın devletlerin kontrol etmeye devam etmeye devam etmesine yol açmış ve böylece bu potansiyel sermayenin gerçek ve kullanılabilir sermayeye dönüştürme yolunda önemli engeller yaratmıştır. Ancak, sermaye kıtlığını vurgulayan süreçler açısından, nakit ve fiili sermayeye odaklanma eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu bağlamda, "gelişmekte olan" ülkelerde pratikte nüfus ve doğal kaynaklar açısından gelişmiş ülkelere göre daha az sermayeleştirilmiş sermaye oluşumu sorunu gündeme gelmektedir. Sermayeleştirme bir toplumun tüm mevcut üretken faaliyetini, acil tüketim ihtiyaçlarına ve eğilimlerine harcamak yerine bir kısmını sermaye malları üretmeye harcamaktır. Araçlar, makineler, taşıma araçları, atölyeler, ekipman ve üretici güçlerin toplum üzerindeki etkisini büyük ölçüde artıracabilecek diğer tüm gerçek sermaye biçimleri gibi (Behzad Nasab, 1994).

1.9. Yoksulluk ve Çok Boyutlu Yoksulluğa İlişkin Literatür Bulguları

Çok boyutlu yoksulluk ölçümü alanında kapsamlı araştırma ve çalışmalar yapılmıştır. Râgfar vd. (2011), Tahran'ın 22 bölgesinde çok boyutlu yoksulluk endeksini, Masoomi ve Logo tarafından ortaya koyulan bilgi teorisi yaklaşımını esas alarak ölçmüşlerdir. Sonuçlar Tahran'ın gelir bakımından en yoksul bölgesinin 19. bölge, eğitim ve konut bazında sırasıyla 19. ve 17. bölgeleri olduğunu göstermiştir. Yine bu sonuçlar, yoksulluk sıralamasının her bölgede belirli bir düzene sahip olmadığını göstermiştir. Dolayısıyla neticeler gelir yoksulluğunun bir bölgede en yüksek düzeyde olabileceğini

gösterirken, başka bir bölgedeki genel halk sağlığı yoksulluğunun en yüksek rütbeyle sahip olduğunu göstermektedir.

Shiravaniyân ve Bakhshuda (2013) yoksulluğun dağılımını kırsal alanlarda eğitim, barınma, gıda, gelir ve sağlık boyutlarına göre değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar, kırsal kesimdeki çok boyutlu yoksulluğun yaygın ve ancak yüksek oranının ise konut ve eğitim boyutlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır. Çalışmada, hane halkı reisinin yaşı arttıkça yoksulluğa karşı savunmasızlığın ılımlı bir şekilde azaldığı sonucuna varılmıştır. Bu konuda dikkat edilmesi gereken önemli husus ise, bu sonuçların hiçbir şekilde geleceği tahmin etmek için kullanılamaz olmasıdır. Yani önümüzdeki 20 yıl içinde, aile reisi yaşının 65 ve üzeri olan hanelerdeki yoksulluk oranları karşılaştırıldığında, aile reisi daha genç olan hanelerden daha az aciliyet gerektirdiği görülmektedir. Kısacası çalışmanın verileri bize, genç olanlara göre daha yaşlı olan hane reisinin bu zaman zarfında, yeterli sermaye ve tasarruf sağlama fırsatlarına sahip olduğunu göstermektedir.

Yusufi vd. (2013) ülke göçebelerinin çok boyutlu yoksulluğun ölçülmesi ve karşılaştırılmasını, Alkair ve Foster yöntemini kullanarak araştırmışlardır. Bu çalışmanın sonuçları, göçebelerin % 42'sinin kriterlerin en az % 30'undan yoksun bırakıldığını göstermiştir. Bunlarda ortalama olarak yoksulluk oranları % 42 olmakla beraber, kriter ve boyut açısından da farklılık arz etmektedir. Öte yandan göçebelerin, özellikle kız ve kadınların eğitiminin iyileştirilmesi, Hazaralar ile ilgili çalışmalarda da vurgulandığı gibi, yoksulluğun azaltılması konusunda büyük etkiye sahiptir. Bu çalışmada, yoksulluğun oranı ve şiddeti tahmini yoksulluk ortalamasına göre ele alınmıştır. Çünkü göçebe yaşamın doğası ve azınlıkların yoksunluğunu ölçen mutlak kriterlerin olmaması göz önüne alındığında, yoksunluk kriterleri göçebe yaşamıyla uyumlu uluslararası standartlara uygun olarak formüle edilmedikçe mümkün değildir. Bundan dolayı, bu çalışma, göçebelerin birbirleriyle karşılaştırılmasından meydana gelmiş olup yoksulluğun şiddetinin göçebeler arası farklı olduğunu ortaya koymuştur. Burada belirtilmesi gereken diğer bir husus, Alkair ve Foster yaklaşımının dezavantajlarıdır. Çünkü bu yaklaşımda ikinci yoksulluk kriterini uyguladıktan sonra

fakir olmayan bireyler hakkındaki bilgilerin atlanması ve sonraki hesaplamalara dahil edilmemesidir.

İftikhari vd. (2011) Kohgiluyeh ve Buyeh Ahmed Eyaletinin kırsal kesimlerinde yoksulluk durumu üzerine araştırmalarda bulunmuşlardır. Araştırmacılar, gıda yoksulluğu anketi ve gıda temin yolları üzerinde yaptıkları araştırmayla halkın yaklaşık %32'sinin yoksulluk sınırı altında olduğu sonucuna varmışlardır. Yani araştırmanın sonuçları, ev reisinin yaşı, sağlık araçlarından istifade edenlerle, traktör ve ev sahibi olanlar; çeşme suyu ve doğal gaz kullananlar, banyo ve mutfağı olanlar gibi temel sosyal haklardan mahrum olan ve mahrum olmayan gruplar arasında önemli farklar olduğunu göstermiştir. Ayrıca okuryazarlığın yanı sıra hane halkının geliri de refah ve sosyal sermaye konusunda etkili olmuştur.

Khudadad (1998) tarafından yayınlanan (Evlerin Sosyo-Ekonomik Özelliklerine Göre İran'da Yoksulluğun Ölçülmesi) başlıklı makalede, 1985-1991 yılları için yoksulluk endeksi, yaş endeksine göre hesaplanmıştır. Bu makalede, yaşın geleneksel ilkelere göre, yoksulluk derecesini ölçmenin bir kriteri olduğu ve bu genel kabullerin, refahın dereceli konseptini sunacağı ileri sürülmektedir. Makalenin bulguları 1985 -1989 yılları aralığını kapsamaktadır:

- İran'da yoksulluk artmış, ancak bundan sonra azalmaya başlamıştır. Bu eğilim, farklı coğrafî alanlarda, farklı meslekler, farklı yaş grupları ve farklı okuryazarlık düzeyleri için deneysel olarak doğrulanmıştır.
- Kentsel alanlardaki yoksulluğun büyüklüğu, kırsal alanlara göre daha fazladır.
- Bu çalışma farklı coğrafî bölgelerde, en yüksek yoksulluk oranının ülkenin diğer bölgelerine kıyasla Çeharmahal ve Bahtiyari, Kohgiluyeh ve Buyeh Ahmed, İlam ve Sistan ve Baluçistan eyaletleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Yoksulluk oranının diğer yerlere nazaran Tahran, Fars ve İsfahan eyaletlerinde ise, daha az yaygın olduğu görülmektedir.

- Ev reisleri bilimsel, teknik ve profesyonel işlere sahip olan hanelerin yoksulluk içinde olma olasılığı diğerlerine göre daha düşüktür. En yüksek yoksulluk oranı, kariyeri (diğer meslekler) olarak sınıflandırılan hane halkları içinde görülmektedir. Diğer işler, işsiz, mevsimlik işçiler ve özel bir işi olmayanlar olarak tanımlanabilir.
- En yüksek yoksulluk oranı, okuma yazma bilmeyen ev reislerinin başını çektiği hane halkları arasında görülmektedir.
- Ev reislerinin yaşına göre hesaplandığında, ev reisi 65 yaşın üzerindeki hane halkları diğer yaş gruplarına göre daha fakirdir. Böylece yoksulluk şiddetinin, ev reisi emekli olan evlerde daha fazla olduğu söylenebilir.
- Parvin (1993) “Zemineha-yi İktisadi-yi Fakr Der İran” (İran’da Ekonomik Yoksulluğun Arka Planı) adlı doktora tezinde, gelir dağılımı yoksulluğu ve bununla ilgili kaynaklar üzerinde araştırma yapmıştır. Yani İran ekonomisinin yapısını yoksulluk ve gelir dağılımı açısından incelemektedir. Başka bir ifadeyle bu çalışma, gelir ve tüketimin yanı sıra enflasyon, gelir ve giderlerin dağılımı ve verginin dağıtıcı etkileriyle ilgilidir. Bu tezin sonuçları ve bulguları şunlardır:
 - Gelirlerin eşitsiz dağılımını etkileyen faktörler arasında, işgücü ve piyasa yapısı ve onu düzenleyen yasalar bulunmaktadır. Bu faktör, mülkiyet ve gelir bazında (faiz, kira veya ücret) eşitsizliğin yaratılmasını ve yoğunlaşmasını etkileyebilir. Aynı şekilde ekonomik kalkınma da, gelir dağılımının kalitesi konusunda önemli rol oynayan bir diğer faktördür.
 - İran’da gelir ve gider dağılımı üzerindeki araştırmalar, bu konudaki eşitsizliğin kapsamını göstermektedir. Çıkarımlar Gini katsayısında, gelir dağılımının Gini maliyet dağılımı katsayısından daha yüksek olduğunu; gelirlerin yüzde 2’sinden fazlasının zenginlerden, gelirin yüzde 2’sinden azının nüfusun % 5’inden sağlandığını ifade etmektedir. Toplam gelirin en düşük yüzde on payı sadece % 1,6’dır.
 - Maliyet tahsisi açısından destekleyici politikalara rağmen, hala çok sayıda eşitsizliğin olduğu görülmüştür. Örneğin 65’li yıllarda, toplam harcamaların yaklaşık % 6,5’i varlıklılardan yaklaşık yüzde 1’ini

oluşturuyordu. Toplam maliyetin düşük gelir katmanının ise %20'lik payı %5'in altında olduğunu göstermektedir.

- Düşük gelirli sınıfların özelliğini, işsizlik ve okuma yazma bilmeyen hane halklarının sayısının artmasıyla belirlemek mümkündür. Araştırmada 1,3 milyondan fazla işsiz haneden yaklaşık % 70'inin kentsel alanlarda yaşadığı görülmüştür. Düşük gelirli hane halkları arasındaki işsizlik yoğunluğu çok daha yaygın olup ilk grubun % 40'ı (en yoksulların % 10'u) çalışmadan yoksundurlar.
- Tüm hanelerin yaklaşık %15'inde okuryazar bulunmamaktadır. Bu oran yoksul hanelerin % 10'unda %55'in üzerindedir. Bu hanelerin yaygınlığı kırsal alanlarda daha çoktur.

Mihrani (1996), “Yoksulluk ve Engellilik” başlıklı makalesinde yazar, yoksulluk ve engellilik arasındaki ilişki ve bu iki kavramın birbiriyle etkileşimi; bir başkasının meydana gelmesinde diğerinin varlığının etkilerini ve sonuçlarını hem yoğunluk, hem de azaltma ve sınırlama açısından incelemiştir. Küresel istatistiklere göre, engelli insanların küresel toplumdaki toplam nüfusun % 2'sinden fazlasını oluşturduğuna dikkat çekilir. Dünya Bankası'na göre de, dünyada yaklaşık 1,2 milyar insanın günde bir dolardan daha az harcayanı yoksul olup bunların 200 milyonunu ciddi ve orta derecede engelli bireyler oluşturmaktadır. Bu nedenle, her beş fakir kişiden birinde ciddi ve orta derecede engellilik söz konusudur. Yazar bu ilişki veya döngü nedeniyle, çoğu durumda engelliliğin yakın gelecekte yoksulluğa ve yoksunluğa yol açtığını veya en azından engelliliğin baskın sonucu nedeniyle engelli bireylerin, yoksulluk sınırının içinde ve çevresinde yaşadıklarını belirtmektedir. Makale yazarı, engelliliğe bağlı yoksulluk ve yoksulluğa bağlı engelliliklerin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutlarıyla başa çıkmaya dair önlemlerin alınması gerektiğini savunmaktadır. Yazar makalenin sonunda, kurumsal manada kısa, orta ve uzun vadeli teklifler sunmuştur.

Afganistan yoksulluk ve çok boyutlu yoksulluk ulusal literatür bulguları nicel verilerin bulunmaması nedeniyle çok sınırlıdır. Bizim bu araştırmamız, Kabil'de yapılan ilk çok boyutlu yoksulluk çalışmalarından biridir. Ancak nadir de olsa, bu konuda ulaştığımız bir örnekten bahsetmek mümkündür. Seyyar, Fayyaz Ahmad (2008) “Afganistan'da

Yoksulluğun Amilleri” konulu araştırmasında, bunları azaltma olanakları ve yolları üzerine Ulusal Politika Araştırmaları Merkezi tarafından araştırmadan, Kabil’in 17 bölgesiyle 5 ilçesinde yapılan anketleri toplayarak incelemiştir. O, Afganistan'daki yoksulluğun yayılmasına etki eden en önemli faktörlerin başında genellikle otuz yıllık savaşla birlikte ekonomik, sosyal, kültürel ve politik aksaklıkların; özellikle de dış müdahalelerin ve iç savaşların getirilerinin, ekonomik ve kamu yönetiminin kasıtlı olarak yağmalanmasına neden olduğunu belirtir. Yine ona göre, siyasi ve iktidar sistemlerine duyulan güvensizlik, maddi ve entelektüel (ekonomik ve beşeri) sermayenin yurtdışına kaçmasına yol açmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Problemi

Günümüzde, 21. yüzyılda, yoksulluk hala toplumların temel sorunlarından biridir. Yoksulluk; ekonomik, sosyal ve kültürel istikrarsızlığın bir göstergesidir. Yoksulluğun bir yandan birçok politik ve sosyal sonuçları varken, öte yandan yoksul tabakadaki insanların ruh sağlığını tehlikeye sokar. Özellikle yeni doğan, çocuk ve annelerde ölüm artışına, ortalama yaşam süresinin düşmesine ve insan gücü verimliliğinin azalmasına neden olur. Yoksulluk kültürü kuşaktan kuşağa aktarılır ve eğer toplumda kök salmışsa, yoksulluğu ortadan kaldıracak başarılı programların uygulanmasından sonra bile uzun süre var olmaya devam edecektir. Toplumsal ve ekonomik kalkınmanın daha yüksek aşamalarına ulaşma yolunda kalıcı bir engel oluşturacaktır (Raghfar, 2013).

Yoksulluğu önlemek amacıyla uluslararası ve bölgesel kuruluşlar yoksulluğun ortadan kaldırılması için çaba sarf etmektedirler. Afganistan'da da geçiş hükümetinin yönetime gelmesinden bugüne dek; yoksulluk, boyutları ve çeşitli ekonomik politikaların yoksulluk üzerindeki etkisini ortaya koymaya dönük teorik bir bakış açısıyla çeşitli girişimlerde bulunuldu. Uygulamada da, Afganistan İslam Cumhuriyeti'nin kalkınma planlarında yoksullukla mücadeleye yönelik bir takım çabalar gerçekleştirilmiştir. Afganistan, yoksulluğun yayılmasını sağlayan nedenlerin var olduğu ve köklerinin on yıllardır farklı etkenler tarafından derinleştirildiği bir ülkedir. Geçtiğimiz otuz yıl savaşlarının başlaması ve devam etmesi bu etkenlerden biridir. Bu uzun süren savaş durumu yoksulluğun gelişmesine daha elverişli bir ortam hazırlamış ve Afganistan'ı dünyadaki fakir ülkeler listesinin başlarına yerleştirmiştir. Ancak, 21. yüzyılın başlangıcında ortaya çıkan sosyal, politik ve ekonomik değişimler,

ülkenin politik, ekonomik ve sosyal koşullarında büyük çaplı bir dönüşüme işaret ediyor. Yoksulluğun yayılmasını önleme ve ortadan kaldırma umutlarını günden güne artırmıştır (Sayyar, 2008).

Son yılların istatistiklerinin gösterdiği gibi, uluslararası toplumun çabaları ve Afgan hükümetinin işbirliğiyle ülkenin yaşam kalitesi ve refahında belirgin bir iyileşme olmuştur. Ancak, sosyoloji ve ekonomi eleştirmenlerine göre, bu uygulamalar, yoksulluğun giderilmesi ve azaltılması açısından başarılı olamamıştır. Bu eleştirmenlere göre; hükümet tarafından geliştirilen çeşitli ve aceleci politikalar, toplum yapısıyla uyumlu olan uygun ve yapıcı ekonomik ve sosyal politikalara önem verilmemesi ve ayrıca, ülkenin ekonomik, sosyal ve politik durumuna hakim olunmaması yoksulluğu günden güne yoğunlaştırmış, zengin yoksul arasındaki uçurumu daha da artırmıştır (Sayyar, 2008).

Yukarıdaki konuları anlamak suretiyle ve devlet ve uluslar arası toplumla ilişkili kurum ve kuruluşların her biri kendi amaç ve stratejileri doğrultusunda, yoksulluğu sınırlandırma ve ortadan kaldırma çabasında bu araştırmayı yapma gerekliliği hasıl olmuştur. Bu nedenle, bu çalışmada Kabil'deki çok boyutlu yoksulluğun boyutları (sağlık, konut, gelir ve eğitim) ele alınacaktır. Buna bağlı olarak araştırmanın bir ana sorusu ve dört alt sorusu belirlenmiştir.

Araştırmanın Ana Sorusu: *“Kabil şehri semtleri arasındaki çok boyutlu yoksulluk oranlarında anlamlı bir fark var mıdır?”* biçimindedir. Bu ana soruya yanıt aramak; eğer semtler arasında bir farklılık varsa bu farklılığın hangi boyutlarda görüldüğünü ortaya koymak için aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Alt Soruları ise;

- “Kabil şehri semtleri arasındaki sağlık yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark var mı?”
- “Kabil semtleri arasındaki konut yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark var mı?”
- “Kabil semtleri arasındaki gelir yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark var mı?”
- “Kabil semtleri arasındaki eğitim yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark var mı?”

biçiminde kurgulanmıştır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, Afganistan’da çok boyutlu yoksulluğu ampirik bulgulara dayalı olarak ortaya koyan öncül nitelikteki araştırmalardan olmasıdır. Araştırmada ülkedeki mevcut durum ve bu ülke için önemli bir sorun olan yoksulluğun azaltılmasına yönelik hükümet ve hatta uluslararası kuruluşlarca uygulanan programlarının etkisiz kalması göz önüne alındığında, yoksulluğun azaltılmasına yönelik bir çözüm önermek hedeflenmiştir.

Araştırmanın literatür yanında politika belirleme süreçlerine de katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Araştırmanın sonuçları bilimsel araştırma kurumlarında bir kaynak olarak kullanılabilir, öğrenciler ve araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Ayrıca, Afganistan İslam Cumhuriyeti ilgili bakanlıkları ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar, Kabil şehrindeki yoksulluğu ortadan kaldırmak için uyguladıkları programlarında bu araştırma sonuçlarını kullanarak gerekli değişiklikleri yapabilirler. Bu hususlardan dolayı araştırmamız önem taşımaktadır.

2.3. Araştırmanın Özgünlüğü

Afganistan'da yoksulluk değerlendirmesine yönelik temel ve mutlak yaklaşım, kişi başına düşen gelir ile ölçülen gelir yoksulluğunu incelemektir. Fakat bu yaklaşım

yoksulluğun tüm yönlerini yansıtmamaktadır. Günümüzde, bir hane halkının refahının geliriyle belirlenemediği iyi bilinmektedir. Bu nedenle, mahrumiyet, gelir yoksunluğuyla sınırlı değildir, fakat sağlık yoksunluğu, uygun barınma, eğitim, politik ve sosyal statünün yoksunluğu, çeşitli yoksunluk biçimleri arasındadır. Bu yüzden, yoksulluğu çok boyutlu olarak değerlendirmek, insanların gerçek mahrumiyetlerini ortadan kaldırmak için daha kesin bir planlama yapmaları için politika geliştirenlere, temel ihtiyaçlar yoksunluğunu kapsamının daha iyi ve gerçekçi bir tablosunu sunmaktadır. Bundan dolayı, kişinin gelir açısından yoksul olmayabileceği, ancak hastalık ya da fiziksel engellilik gibi diğer yoksunluk biçimlerinden ya da politik kültürel cinsiyet ayrışmasından mustarip olabileceği söylenebilir (Raghfar, 2013).

Ülkenin farklı boyutlardaki dengesiz durumu ve bu alandaki araştırmaların yetersizliği göz önüne alındığında, bu araştırma tüm açılardan kıyaslamalı bir çalışmadır. Öte yandan, araştırma bu alanda Afganistan’da gerçekleştirilen ilk çalışma olacaktır.

2.4. Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın amaçları aşağıdaki gibidir.

A: Kabil şehir bölgesindeki çok boyutlu yoksulluğun Kabil sakinleri açısından belirlemek.

A₁: Kabil semtleri arasında sağlık yoksunluğu düzeyini Kabil sakinleri açısından belirlemek.

A₂: Kabil semtleri arasındaki konut yoksunluğu düzeyini Kabil sakinleri açısından belirlemek.

A₃: Kabil semtleri arasında gelir yoksunluğu düzeyini Kabil sakinleri açısından belirlemek.

A₄: Kabil semtleri arasında eğitim yoksunluğu düzeyini Kabil sakinleri açısından belirlemek.

2.5. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, çok boyutlu yoksulluğu ölçen tanımlayıcı-analitik bir araştırmadır. Araştırma için öncelikle uluslararası literatür yanında Afganistan, Türkiye ve İran'da bu çalışmanın konusuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma metodlarından anket yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri bizzat araştırmacının hazırladığı anketin (Ek-1 de sunulmuştur) Kabil ilinin farklı bölgelerinden rastgele örneklem yöntemiyle belirlenen 500 kişiye doldurulmasıyla derlenmiştir. Cinsiyet, yaş ve eğitimi içeren demografik veriler yanında ilave dört bölümden oluşmaktadır. Bu ankette her bölümde 6 soru olmak üzere 4 bölüm bulunmaktadır. Bu soruların toplamı 30 adet olup birinci bölüm konut yoksulluğu, ikinci bölüm sağlık yoksulluğu, üçüncü bölüm gelir yoksulluğu ve dördüncü bölüm eğitim yoksulluğu ile ilgilidir. Araştırma sorularına verilen yanıtlar Beşli Likert Tipi ile yanıtlanmış olup, (1) en düşük, (5) en yüksek puanlamaya karşılık gelecek biçimde katılımcıya sunulmuştur.

Kabil kent merkezi aşağıda belirtildiği gibi gruplandırılarak karşılaştırma analizleri yapılmıştır

Merkez : 1, 2, 3 4. semtler.

Doğu : 9,16,12. semtler, Bagram ve Dehisabz.

Batı : 6 ve 11. semtler. .

Kuzey : 5, 10, 15. semtler, Qarabagh, İstelif ve Mirbche Kot

Güney : 7 ve 8. semtler.

2.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın istatistiksel popülasyonu, Kabil şehrinin 22 semtinde bulunan kent sakinlerini içermektedir. Bu çalışma sırasında ilin nüfusu (araştırmanın evreni), yaklaşık 4.200.000'dir (Merkezi İstatistik, 2015). Bu çalışmada, tabakalı rastgele

örnekleme yöntemi kullanılmış ve 500 örnek seçilmiştir. Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır. Derlenen veriler SPSS yazılımı ile analize tabi tutulmuştur.

Bu çalışmada, istatistiksel popülasyondaki pilot çalışma ile istenilen değişkenlerin varyansını tahmin ederek farklı faktörleri göz önüne almak suretiyle $n = \frac{Nt^2}{(N-1)d^2 + t^2}$ formülü kullanılmıştır. Doğruluk, %1 güven ve örneklem büyüklüğü olasılığını göz önünde bulundurup farklı faktörleri dikkate alarak $2pq / ((N-1)d^2 + t^2)$ tahmin edilmektedir (Mansurfer, 2008).

$N =$ topluluk hacmi $p = q = 0.5$ Standart normal dağılımın kritik değeri, en fazla 1.96 alfa düzeyinde olup aşağıdaki formül $n = \frac{Nz^2pq}{(n-1)d^2 + z^2pq}$ 'nin hacme olan varyansını tahmin etmek için kullanılır. Bununla d örneğinin arttırılması Daha fazla örnek. Tahmini hata (0,9).

Kabil'deki nüfusun büyüklüğü göz önüne alındığında ($N = 4200000$) değeri aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır. Böylece, bu şehrin örneklem hacmi 500 kişiden oluşmaktadır (Seyyar, 1999).

$$n = \frac{Nz^2pq}{(n-1)d^2 + z^2pq} = 500$$

2.7. Araştırma Aracının Geçerliliği ve Güvenilirliği

Bir güvenilirlik ölçüm aracı, yinelenen durumlarda aynı sonuçlara geldiğinde eşit güvenilirliğe sahip olur (Karimi, 2015). Güvenilirlik, seçilen yöntemin konuyu doğru ölçüp ölçmeyeceği anlamına gelir. Gerçekte enstrümantasyon (ölçüm cihazları) ne kadar güvenilir veya sabit olabilir (tekrarlanabilirlik)? Bir araştırmanın güvenilirliğini elde etmek için birçok araştırma yöntemine başvurulabilir. Bu araştırmanın güvenilirliğini göstermek için ise, Cronbach'ın 0.7 alfa değeri esas alınmıştır.

Formülasyon (8-3)

$$\alpha = \frac{kC}{V + (k-1)C} \quad \text{ve} \quad \alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{\sigma^2} \right)$$

Bu ilişkilerde K, soru sayısı, İİM varyans (örneklem) sorusunun, soruların toplam varyansı, sorular arasındaki kovaryansın ortalaması ve soruların varyansının ortalamasıdır (Allen ve Yen, 2002).

Yapılan güvenilirlik analiz neticesinde **24 ifadeden** oluşan anket sorularının güvenilir olduğu (**Cronbach Alfa 0,79**) bulgusuna ulaşılmıştır.

2.8. Araştırmanın Modeli

Bir ülkedeki yoksulluğun boyutları ve göstergelerinin tümü, gözlemci ve katılımcıların algılarına dayanmaktadır. Bu ise, endeksin nesneliliği ve karşılaştırılabilirliği ile ilgili bazı problemler doğurmaktadır (Karimi, 2015).

Konuyu inceledikten ve araştırmacıların, uzmanların, öğretim üyelerinin ve bilir kişilerin görüşlerini aldıktan sonra araştırmanın teorik temelleri aşağıda şekilde belirlenmiştir. Araştırma hipotezleri test edilip uygulandıktan sonra; araştırmanın teorik temellerine dayanan aşağıdaki kavramsal model kullanılmıştır. Aşağıdaki model, araştırmacı ve uzmanların görüşleriyle birlikte yoksulluğu etkileyen faktörler, kapsamlı ve sistematik bir yaklaşımla tasarlanmıştır.

Tablo (3-1) Araştırma Modeli

BOYUT	ETKEN	KAVRAM
Konut Birimlerinin Dokusunun devamı açısından dayanıklılığı (Sattarzade, 2006)	Konut	Çok Boyutlu Yoksulluk
İnşaat yaşı açısından Konut Birimlerinin Dokusu (Sattarzade, 2006)		
Sağlık durumu (Mohammadi, 2013)	Sağlık	
Sağlık Sistemi Performansı (Mohammadi, 2013)		
Eğitim İmkânları (Shafi'a, 2001)	Eğitim	
Eğitim İçeriği (Shafi'a, 2001)		
Gini Gatsayı Geliri (Masuma, 2013)	Gelir	

2.8.1. Konut Faktörleri

Doku Açısından Konut Birimlerinin Dayanıklılığı: Bir topluluktaki konut durumunun zaman içinde değerlendirilebileceğinin göstergesi, konut birimlerinin dayanıklılık sınırındır. Tipik olarak konut birimleri, kullanılan malzemeler açısından dayanıksız, düşük dayanıklı ve dayanıklı olmak üzere üç gruba ayrılır:

- Dayanıklı: (çelik çerçeve, çimento tuğla ve demir, taş ve demir)
- Düşük dayanıklılık: (tüm ahşap, kil, kil ve sıva)
- Dayanıksız: (Çadır ve benzeri)

Bu gösterge doğrudan konut kalitesinin bir ölçüsüdür (Sattarzadeh, 2006).

Yaş Açısından Konut Birimleri Dokusu: Bir binanın değerlendirilmesinde önemli olan endekslerden biri inşaat ömrü ve bitirme yılıdır (Behzad Nasab, 1994). Ayrıca binanın ömrü, yapımında kullanılan malzemelere uygun olarak, sadece konut biriminin dayanıklılığını değil, aynı zamanda konut biriminin aşınmasını ve yıpranmasını da yansıtır. Stark (2002) da bunu dile getirmektedir. Binanın tükenmişliği gibi yapısal özellikler, yüksek oranda sosyal ve suç anomalilerine yol açmaktadır. Endeks toplu olarak, mevcut bir binanın % kaçının işgal edilebileceğini ve binanın kullanım ömrünün sona ermesi nedeniyle mevcut yatırımların % kaçının dışarıda kalacağını göstermektedir. Herhangi bir konut biriminin faydalı ömrü yaklaşık 25 yıldır. Bina bir

ila on yıl arasında, on ila yirmi yıl arasında ve yirmi yıldan fazla bina ömrü olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Konutların ortalama ömrü on ila yirmi yıl arasında olup yirmi yıl üstü ömrü olan binalar eski bina olarak kabul edilir (Sattarzade, 2006).

2.8.2. Sağlık Faktörleri

Sağlık durumu; bir topluluğun sağlık durumu, bireysel davranış gibi çok çeşitli sosyal ve demografik faktörlerle belirlenir. Sağlık durumundaki değişiklikler, zihinsel ve fiziksel sağlık durumu, bunların görülme sıklığı ve toplumdaki genel ruh sağlığı deneyimi ile ilgili olup resmi ve gayri resmi araştırmalarla elde edilir. Böyle bir araştırmanın psikoloji açısından yaşam kalitesi gibi belirtilere dayandığı temellendirilebilir. Sağlık durumu, aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli açılardan tanımlanmıştır (Mohammadi, 2013):

- Sağlık Koşulları: Bu konudaki muhtemel göstergeler hastalığın ortaya çıkmasını ve salgınını içerir.
- İnsan İşlevi: Bununla ilgili olası göstergeler, engelli yaşam süreleridir.
- Yaşam Beklentisi ve Sağlık: Sağlık sisteminin yaşam beklentisi ve sıhhatine ulaşmadaki performansını yansıtabilecek göstergeler arasında orta derecede bozulmuş yaşam beklentisi bulunmaktadır.
- Ölüm Oranı: Bu alandaki olası göstergeler, erken ölümden dolayı kaybedilen yaşam yıllarını kapsar.

Sağlık sistemi performansı; buna toplum sağlığı programları, birinci derece hizmetlerle akut bakım ve sürekli bakım birimleri dâhildir. Mevcut yüzyıldaki 30 yıllık yaşam beklentisi artışından yaklaşık beş yılı gelişmiş sağlık hizmetlerine bağlanabilir. Bu 5 yıl içerisinde sağlık hizmetlerinin yaklaşık 3,5 yıl, önleme hizmetlerinin ise yaklaşık 1,5 yıl olacağı tahmin edilmektedir. Sağlık sisteminin özellikleri şunlardır: Kabul edilebilirlik ve hesap verebilirlik, erişilebilirlik, uyum, beceri, süreklilik, verimlilik, güvenlik ve bakım (Mohammadi, 2013).

2.8.3. Eğitim Faktörleri

Eğitim imkânları; ev, bilgisayar, laboratuvar ve eğitim yardımları gibi eğitim tesisleri, toplumdaki insanları eğitmenin yararı ile doğrudan bağlantılıdır. Böylece eğitim tesislerine erişim öğrenciler arasında daha fazla güven duygusu yaratılmasına yardımcı olur. Bu da eğitimsel yoksulluk gibi sorunları hafifletmeye yarar sağlayacaktır (Shafi'a, 2001).

Eğitim muhtevası, bir eğitim sistemindeki eğitim içeriği, öğrenciler için çeşitli araçlar kullanılmak suretiyle sunulan materyallerdir. Eğitim içeriği bir toplulukta kullanıldığında, öğrencilerin derslere çabası ve devamlı katılımıyla güncel olur. Kısaca bir eğitim sisteminin güncellenmiş ve pratik bir içeriğiyle, eğitim yoksulluğunun toplumda büyük ölçüde azaltılabileceği belirtilmelidir (Shafi'a, 2001).

2.8.4. Gelir Faktörleri

Gini katsayısı: Gini katsayısı, çeşitli açılardan yorumlanan eşitsizlik seviyesini ölçmek için Corrado Gini tarafından 1912'de ortaya konan en yaygın gelir eşitsizliği endeksidir. Bunun avantajları ve dezavantajları istatistiksel olarak ifade edilmiştir. Gini katsayısı, gelirlerin toplumdaki dağılımındaki eşitsizlik, eşitsiz bir gelir dağılımındaki gelir eşitsizliğini ifade eder. Veya bir başka deyişle, Gini katsayısı, bir ülkedeki bireyler arasındaki eşitsizlik derecesinin gelir dağılımını, gelir eşitsizliği olgusunu yalnızca yoksulluğun ana nedenlerinden biri değil, aynı zamanda özellikle gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik büyümeyi yönlendiren faktörlerden biri olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, ekonomik büyümenin ve gelir dağılımının etkileri ile büyümenin sürekli büyümesi üzerindeki etkileri yönündeki tartışmalar ve değerlendirmeler önemlidir (Mohammadi, 2013).

2.9. Araştırma Hipotezleri

Yapılan literatür taraması doğrultusunda araştırmanın ana ve alt hipotezleri aşağıda olduğu gibi kurgulanmıştır;

Araştırmanın Ana Hipotezi:

H₁: “Kabil şehri semtleri arasındaki çok boyutlu yoksulluk oranlarında anlamlı bir fark vardır.”

Araştırmanın Alt Hipotezleri:

H_{1a}: “Kabil şehri semtleri arasındaki sağlık yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark vardır.”

H_{1b}: “Kabil şehri semtleri arasındaki konut yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark vardır.”

H_{1c}: “Kabil şehri semtleri arasındaki gelir yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark vardır.”

H_{1d}: “Kabil şehri semtleri arasındaki eğitim yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark vardır.”

2.10. Araştırmada Kullanılan Terimler

Araştırmada kullanılan ve açıklama getirilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilen bazı terim ve kavramlara aşağıda yer verilmiştir.

2.10.1. Çok Boyutlu Yoksulluk

Yoksulluk, kùltürler, milliyetler, coğrafi konumlar ve dùřüncelerde kendi değişik sembolleri ve özelliklerini ortaya koymaktadır. Durumlardan birine bakarak ya da koşullardan birine uygun olarak sunulan herhangi bir tanım, yoksulluğu, kaynakların yetersizliği ve temel ihtiyaçların eksikliği durumu ile açıklar (Raghfar, 2013).

Çok boyutlu yoksulluk, yoksulluğun birden fazla faktöre bağılı olarak meydana geldiğı durumun ifadesidir. Bu çalışmada bahsi geçen boyutlar gelir, sağıık, konut ve eğıitim olarak sıralanmıştır.

2.10.2. Yoksulluk Sınırı

Temel fiziksel standartları karşılayacak minimum tüketim standartlarını karşılayamama becerisine genellikle mutlak yoksulluk veya yoksunluk denir. Başka bir deyişle, mutlak yoksulluk, bir ailenin veya bireyin minimum yaşam standardını korumak için gerekli olan en temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı bir durumu ifade eder. Temel insan ihtiyaçlarını bile karşılayamayan bu fakir insanlar birinci basamak yardıma muhtaç kişiler olup, dışarıdan yardım alamadıkları durumda kaçınılmaz olarak ölüm riskiyle karşı karşıya kalabilirler. Mutlak yoksulluk tüm dünyada var olmasına rağmen, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha yaygındır.

Mutlak yoksulluğı tespit etmek için, bireylerin hayatta kalma için minimum tüketim ihtiyaçlarını belirlemek gerekir. Mutlak yoksulluk, gıda ve gıda dışı ihtiyaçlar göz önüne alınarak ayrı ayrı belirlenebilir. Mutlak açlık limiti sadece gıda harcamalarına göre, "en az gerekli gıdaları içeren bir gıda sepetine ait maliyet" temelinde hesaplanır. Tüm popülasyondaki bir kişinin her gün tüketmesi gereken kalori sayısına bağılı olarak, daha az kalori tüketen insanlar bir yoksulluk sınırı oluşturacaktır. Örneğın, Dünya Bankası tarafından 1990 yılında yapılan bir araştırmaya göre, 2.400 kalorilik bir gıda sepetinin fiyatı, bir kişinin hayatta kalması için gereken minimum kalori olan mutlak yoksulluk çizgisi olarak belirlenmiştir (Taş ve Özcan, 2012).

Ravallion'a (1998) göre, yoksulluk sınırı, bir kişinin belirli bir zaman ve yerde asgari refah seviyesine ulaşması için yaptığı masraftır. Bu refah seviyesine sahip olmayan insanlar yoksul olarak kabul edilir ve bu en az refah seviyesine erişmiş olanlar yoksul olmayan kişilerdir. Mutlak yoksulluk sınırı, genel yoksulluk ve satın alma gücü paritesindeki farkı dikkate alan ortalama hesaplama yöntemi için, az gelişmiş ülkelerde kişi başına günde 1 ABD doları olarak belirlenirken, Latin Amerika ve Karayipler'de sınır 2 ABD dolarıdır ve Türkiye'nin de dahil olduğu Doğı Avrupa ülkeleri grubu için

bu sınır 4 ABD doları iken, gelişmiş sanayi ülkeleri için 14,40 ABD doları olarak belirlenmiştir. Dünya Bankası tarafından hesaplanan bu para temelli değerler Dünya Bankası metodolojisi çerçevesinde değerlendirilmelidir. Minimum kalori miktarına göre mutlak yoksulluk sınırı hesaplanırken, mutlak yoksulluk sınırı bu yöntemde kabul edilen varsayımların çeşitlerine göre değişecektir (Aksan, 2012).

2.10.3. Göreceli Yoksulluk

Göreceli yoksulluk, aktörlerin değer beklentileri ile değer yetenekleri arasındaki farkın algılanması olarak tanımlanır. Değer beklentileri, yaşam koşulları ve insanların uygun görmeyi hak ettiği ürünler. Değer yetenekleri, elde edebilecekleri ve elde edebileceklerini düşündükleri mallar ve şartlardır.

Bireyin objektif konumuna veya objektif sosyo-ekonomik eşitsizliğe rağmen, subjektif karşılaştırma ve yorumlama insanların algılanmasını ve algılanan eşitsizliğe tepkisini belirler. Göreceli yoksulluk teorisine göre, bireyler kendilerini öznel olarak diğerleriyle, gruplarla veya geçmiş koşullarla karşılaştırırlar. Bu öznel karşılaştırmalar, bireylerin veya grupların dezavantajlı konumların farkında olmalarını sağlayan bilişsel değerlendirmelere yol açar. Teoriye göre, eğer kişi diğer kişi, kişiler ya da zamanın farklı bir noktasında kendinin X'e sahip olduğunun farkına varırsa(i), bu kişi şu an X'e sahip değilse (ii), bu birey X'e sahip olmak isterse (iii) ve birey X'in hakkı olduğunu düşünürse (iv), görece yoksun olarak kabul edilmektedir (Özdemir vd., 2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR

Mevcut olguları anlamak ve aralarındaki ilişkileri anlamlandırmak uygun araştırma yöntemini seçmeyi gerektirir. Belirlenen yöntem, araştırmacının araştırmada belirtilen hedeflere ulaşması için seçtiği yol ve araçlardır. Bu süreç araştırmacıyı, düzenli ve mümkün olan en doğru ve kolay yoldan muhtemel çözümlere ulaştırmalıdır. Araştırma yönteminin seçimi, çalışılan konunun amaçlarına, niteliğine ve ayrıca mevcut iş, tesis ve kaynakların kapsamına bağlıdır. Bu nedenle, araştırmacı tüm koşulları ve önceki deneyimleri ve bunların kullanımını dikkate alarak en iyi araştırma yöntemini seçer. Bu bölümün kapsamında araştırma yöntemi, istatistiksel popülasyon, veri toplama ve örnekleme yöntemleri, araştırma araçları, anketin geçerliliği ve güvenilirliği ile veri analizi yöntemleri yer almaktadır.

3.1. Verilerin Analizinde Kullanılan Araçlar

3.1.1. Varyans Analizi Testi

Fisher, “varyans” kavramını ilk kullanan kişi olarak gerçek olaylardaki tek yönlü varyans analizi teorisini sunmak suretiyle haklı çıkmıştır. ANOVA veya F testi olarak adlandırılan varyans analizi; ekonomik, sosyal, eğitim, psikoloji, yönetim ve hatta tarım ve biyoloji ve benzeri araştırmalarda en etkili istatistiksel tekniklerden biridir. Daha önce belirtildiği gibi, ikiden fazla (topluluk) veya (örnek) ortalamalarını karşılaştırırken ve aralarındaki farkın önemini incelerken, ANOVA veya F testini kullanıyoruz. Varyans analizi, aslında farklı veri grupları veya numuneler arasındaki farkı test etmenin bir yoludur. Bu yöntem, bir veri kümesindeki toplam varyansı iki

bölüme ayırır. Bu varyansın bir kısmı tesadüf ve kazaya, diğer kısmı ise spesifik sebeplere veya faktörlere bağlı olabilir. Bu, bu varyansın çalışılan gruplar arasındaki farklılıklardan veya örneklerdeki farklılıklardan kaynaklanabileceği anlamına gelir. Bu nedenle, bu farklılıkların toplamını analiz etmek veya incelemek için bir varyans analizi yöntemi, söz konusu olguyu açıklar. Bunlardan biri gruplar arasındaki varyans, diğeri gruplar içindeki varyanstır. Gruplar arası varyans, her grubun ortalama kare sapmalarının ortalamadan sapmasıdır. Grup içi varyans ise, her grubun ortalama değerlerinin kare sapmalarının toplamıdır. SPSS yazılımında varyans analizinin sonuçları önemliyse, F için anlamlılık seviyesinin 0,5'ten az olduğu, en az çalışılan iki grubun ortalaması arasında% 95'lik bir fark olduğu düşünülebilir (Yani, en az iki grubun ortalaması arasındaki fark) ve anlamlılık düzeyi 0,1'den az ise gruplar arasındaki farkın % 99 düzeyinde anlamlı olduğu iddia edilebilir (Karimi, 2015).

Varyans analizini kullanabilmemiz için aşağıdaki varsayımlar oluşturulmalıdır:

- Bağımlı değişken, bağıl/mesafe ölçümü seviyesinde olmalıdır.
- Bağımsız değişken, nominal veya sıralı ölçüm düzeyinde nitel olmalıdır.
- Değişkenlerin popülasyonda ve dolayısıyla numunede dağılımı normaldir.

3.1.2. Takip Testi

ANOVA testinin sonucu, gruplar arasındaki farkı gösterir. Ancak bu gruplardan hangisinin farklı olduğunu göstermez. Yani varyans analizinin sonucunda, doktorlar, işçiler ve çiftçilerin gelirinin farklı olduğu tespit edilebilir. Bu üç grubun geliri farklıdır. Ancak hangi grupların gelirlerinin farklı olduğunu göstermez. Fakat varyans analizi sonuçları önemli ve bu üç grubun gelirinin farklı olduğunu gösterse de, tüm grupların gelirlerinin farklı olduğu iddia edilemez. Doktorların gelirleri çiftçilerin ve işçilerin gelirlerinden daha yüksek olabilir. Ancak çiftçilerin ve işçilerin gelirleri neredeyse aynıdır ve farklı değildirler. Varyans analizi, en az iki karşılaştırılabilir grup arasında yalnızca anlamlı bir fark göstermektedir. Ancak değişkende hangi grupların

farklı olduğunu bilmek için “post hoc” testlerini kullanmamız gerekir (Karimi, 2015). Biz de bu çalışmada “Tukey post hoc” testini kullandık.

3.1.3. Kolmogorov-Smirnov Testi

Kısaca K-S testi olarak adlandırılan bu test, normal dağılım için en iyi bilinen uyum testlerinden biridir. Bu, diğer dağıtımlar için de kullanılabilir; verilerinizin varsayımsal bir kümeden gelip gelmediğini test eder.

Testin Amacı; hipotezlerin analizi için doğru testi seçebilmek için öncelikle test edilen değişkenin istatistiksel dağılımının örnek olarak parametrik olduğundan emin olunmalıdır. Normallik değişkenlerin istatistiksel dağılımıdır. Genel olarak, parametrik testler genellikle ortalama ve standart sapmaya dayanır. Şimdi eğer toplumun dağılımı normal değilse, araştırmacı neticelerden doğru çıkarımda bulunamaz.

Kolmogorov-Smirnov testi değişkenlerin istatistiksel dağılımını test etmek için kullanılan uygunluk testlerinden biridir. Bu testler genellikle uygunluk testlerinde kullanılır. Bu testte değişkenlerimizi bu dağılımlara dayanarak test edebiliriz.

Buradan hareketle, hipotezlerin ispatı veya reddi için Kabil'de yaşayanların görüş ve düşüncelerinden elde edilen tüm veriler toplanarak analiz edilmiş ve düzenlenmiştir. Böylece, SPSS yazılımı yardımıyla istatistiksel hesaplamalardan elde edilen sayısal sonuçlar sunulur ve bunun yanı sıra, sıklık dağılımı tabloları ve dağılım oranları istatistiksel formları sunulur bu araştırmanın ne aradığının tam bir açıklaması verilmiştir. İlk olarak, istatistiksel örneğin özelliklerini tanımlamak için elde edilen veriler düzenlenmiş ve özetlenmiştir ve bulgular istatistiksel tablolar ve çizelgeler şeklinde sunulmuştur. Daha sonra, anketten elde edilen veriler analiz edilmiş ve bu araştırmanın hipotezleri çeşitli istatistiksel testler kullanılarak test edilmiştir.

Veriler toplandıktan sonra betimsel, çıkarımsal ve istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek ortalama, standart sapma ve ortanca gibi betimsel göstergeler kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerini analiz etmek için F testi gibi parametrik testler kullanılmış ve tüm bu analizler SPSS yazılımı ile yapılmıştır.

3.2. Tanımlayıcı İstatistikler

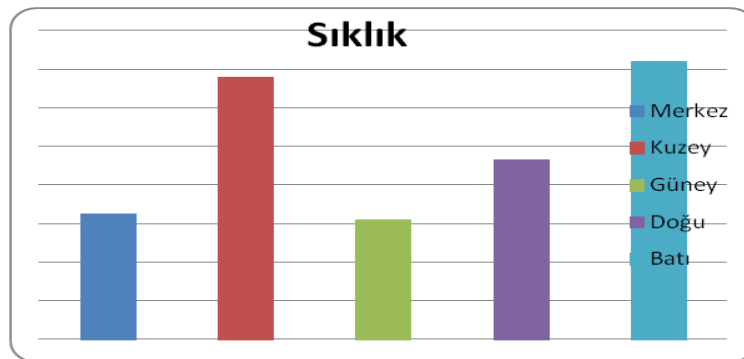
Bu bölümde, katılımcıların yaşadıkları yer, cinsiyet, medeni durum, aile üyelerinin sayısı, eğitim, meslek, uyruk, yaş gibi demografik özelliklerine ilişkin veri ve bilgiler açıklanmaktadır. Genel anketten elde edilen verilere dayanarak, alttaki sayfalardaki düzenli tablolardan genel özellikler hakkında ayrıntılı bilgi elde edilmektedir.

Yaşadığı Yer: Tablo/Grafik 4-1 incelenen örneklemin yaşadıkları bölgeye göre sıklık dağılımını göstermektedir.

Tablo 4-1: Katılımcıların Yaşadığı Yere Göre Sıklık Dağılımı

Semt	Sıklık	%
Merkez	65	13
Kuzey	136	27,2
Güney	62	12,4
Doğu	93	18,06
Batı	144	28,8
Toplam	500	100

Grafik 4-1: Katılımcıların Yaşadığı Yere Göre Sıklık Dağılımı

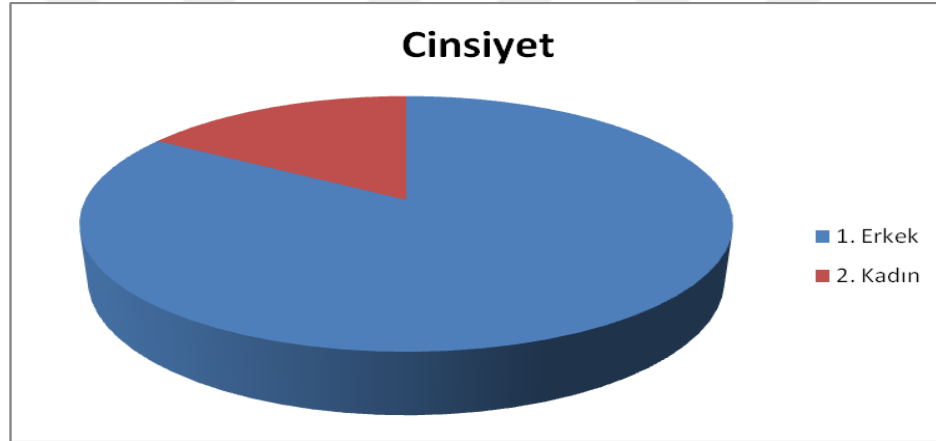
Tablo 4-1’de görüldüğü gibi, en yüksek sıklık % 28,8 (144 kişi) ile batı bölgelerine aitken, en düşük sıklık ise % 12,4 (62 kişi) ile güney bölgesine aittir. Örneklemin bu yönüyle Kabil’in bölgelerini temsil etme niteliği taşıdığı söylenebilir

Cinsiyet: Tablo/Grafik 4-2’de katılımcıların cinsiyete göre sıklık dağılımı verilmiştir.

Tablo 4-2: Katılımcıların Cinsiyete Dayalı Sıklık Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	%
Erkek	419	83.8
Kadın	81	16.2
Toplam	500	100

Grafik 4-2 Katılımcıların Cinsiyeti Dayalı Sıklık Dağılımı

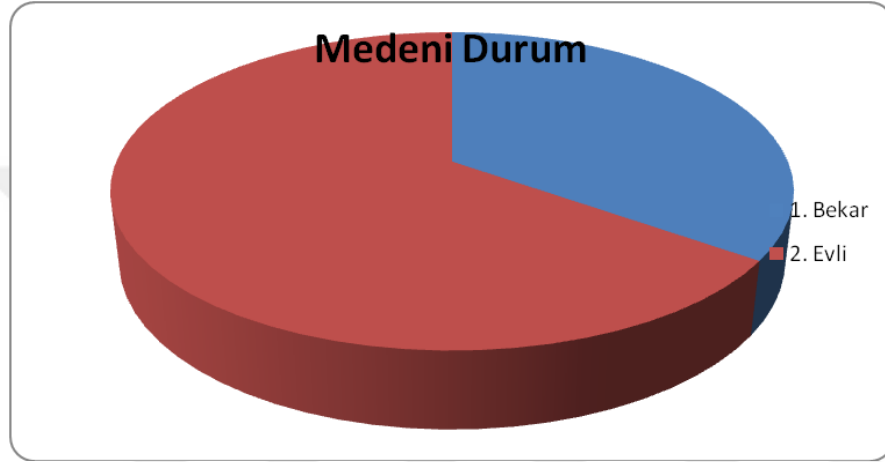
Grafik 4-2’de görüldüğü gibi erkekler % 83.8 ile daha yüksek oranda temsil edilirken kadın temsiline % 16.2 ile düşük kaldığı görülmektedir. Bu durum istatistiki anlamda bir takım handikapları barındırmakla birlikte, Afgan toplumunda kadının yeri, eğitim olanaklarından yararlanma düzeyi gibi faktörler dikkate alındığında, bu düşük oranın ülke gerçeklerinde çok da uzak olmadığı söylenebilir..

Medeni Durum: Tablo/Grafik 4-3’te katılımcıların medeni durumlarının sıklık dağılımı görülmektedir.

Tablo 4-3: Katılımcıların Medeni Durumlarının Sıklık Dağılımı

Medeni Durum	Sıklık	%
Bekar	174	34.8
Evli	326	65.2
Toplam	500	100

Grafik 4-3: Katılımcıların Medeni Durumlarının Sıklık Dağılımı

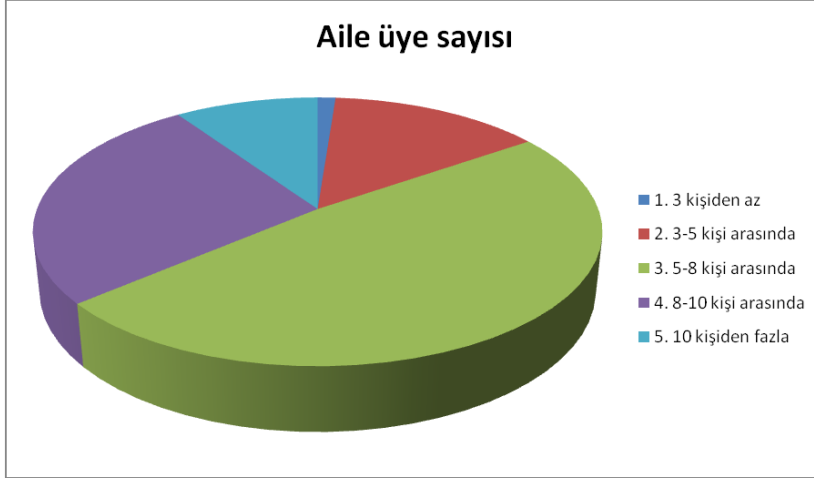
Tablo 4-3'te görüldüğü gibi örneklemin % 65.2 ile evlilerden oluştuğu, bekar katılımcıların oranının ise % 34.8 olduğu görülmektedir.

Aile Üyesi Sayısı: Tablo/Grafik 4-4, katılımcıların aile üyelerinin sayısının sıklık dağılımını göstermektedir.

Tablo 4-4: Katılımcıların Aile Üye Sayısının Sıklık Dağılımı

Aile Üye Sayısı	Sıklık	%
3 kişiden az	6	1.2
3-5 kişi arasında	71	14.2
5-8 kişi arasında	242	48.4
8-10 kişi arasında	133	26.6
10 kişiden fazla	48	9.6
Toplam	500	100

Grafik 4-4: Katılımcıların Aile Üye Sayısının Sıklık Dağılımı

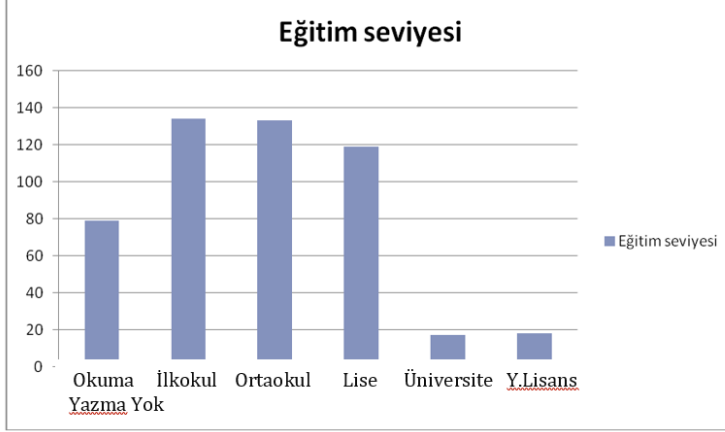
Tablo 4-4'te görüldüğü gibi katılımcılar en yüksek % 48,4 oranıyla (5-8) kişi aile üyesine sahiptir; en düşük % 1,2 ile (3 kişiden daha az) aile üyesine sahiptir. Afganistan toplum ve aile yapısı dikkate alındığında bu dağılımın Afganistan toplum yapısını yüksek doğrulukla yansıttığı söylenebilir.

Eğitim Seviyesi: Tablo ve diyagram 4-5'te katılımcıların eğitim seviyelerinin sıklık dağılımını göstermektedir. Tablo 4-5'te görüldüğü gibi en yüksek sıklık % 26,8 ve 26,6 ile ilkökul ve ortaokul eğitime sahip katılımcılara ait iken en düşük sıklık % 3,4 ve 3,6 ile lisans ve yüksek lisans mezunu katılımcılara aittir.

Tablo 4-5: Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı

Eğitim seviyesi	Sıklık	%
Okuma yazması yok	79	15.8
İlkokul	134	26.8
Ortaokul	133	26.6
Lise	119	23.8
Üniversite	17	3.4
Yüksek Lisans	18	3.6
Toplam	500	100

Grafik 4-5 Katılımcıların Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı

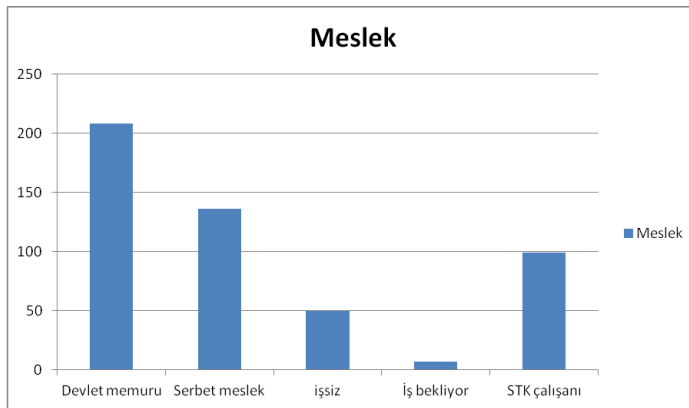

Meslek: Tablo/Grafik 4-6 katılımcıların mesleklerinin sıklık dağılımını göstermektedir. Grafikte görüldüğü gibi, en yüksek sıklık % 41,6 ile devlet memurlarına, en düşük sıklık %1,4 ile iş bekleyen katılımcı grubuna aittir.

Tablo 4-6: Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı

Meslek	Sıklık	%
Devlet memuru	208	41.6
Serbest meslek	136	27.2
İşsiz	50	10.0
İş Arıyor	7	1.4
STK çalışanı	99	19.8
Toplam	500	100

Grafik 4-6: Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı

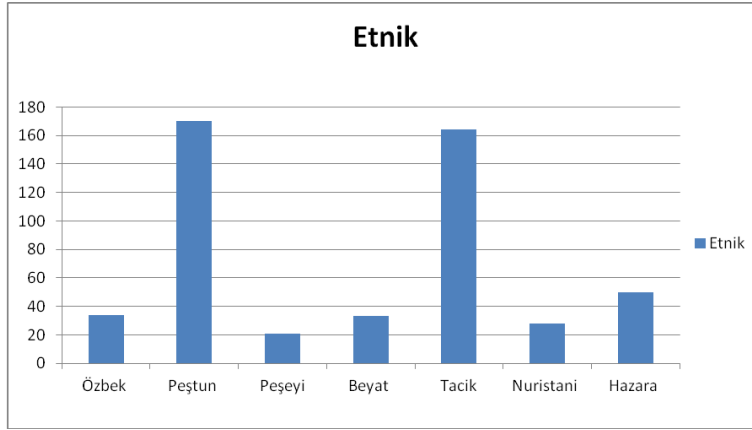

Etnik Köken: Tablo/Grafik 4-7’de katılımcıların etnik kökene göre dağılımları verilmiştir. Tabloda görülebileceği gibi, en yüksek sıklık % 34,0 ile Peştun, en düşük sıklık % 4,2 ile Peşeyi etnik grubuna aittir. Tabloda verilen oranların, etnik grupların ülke nüfusu içindeki oranlarına yakın düzeyde olduğu görülmekte olup, verilerin ülkenin etnik dokusunu yansıttığı söylenebilir.

Tablo 4-7: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılımı

Etnik	Sıklık	%
Özbek/Türkmen	34	6.8
Peştun	170	34.0
Peşeyi	21	4.2
Beyat	33	6.6
Tacik	164	32.8
Nuristani	28	5.6
Hazara	50	10.0
Toplam	500	100

Grafik 4-7: Katılımcıların Etnik Kökene Göre Dağılımı

3.3. Hipotez Testleri

Bu bölümde bilgileri analiz etmek ve hipotezleri test etmek için çıkarımsal istatistiksel yöntemler kullanılmıştır ve hipotezlerin testi her biri ayrı-ayrı aşağıda açıklanmıştır. Öncelikle Anketin güvenilirlik analizi yapılmış olup Cronbach Alpha değeri 0,79 ile güvenilir bulunmuştur. Sonuçlar bu anketin araştırma için uygun olduğunu göstermiştir.

Parametrik testleri kullanmak için önce normallik durumunu kontrol etmek gerekir. Toplumdaki puanların normal dağılımını kontrol etmek için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılır. Bu testin sonuçları Tablo 4-8'de gösterilmektedir.

Tablo 4-8 Normallik Testi Tablosu

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov Testi		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Seviyesi
Çok Boyutlu Yoksulluk	0.564	500	0.07
Sağlık Yoksulluğu	0.547	500	0.09
Konut Yoksulluğu	1.028	500	0.09
Gelir Yoksulluğu	0.126	500	0.04
Eğitim Yoksulluğu	0.564	500	0.08

Tablo 4-8'de görülebileceği gibi, toplumdaki puanların dağılımının normalliği için Kolmogorov-Smirnov testinin sonuçları, çok boyutlu yoksulluk puanlarının dağılımının normal olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, bu puanlardaki hipotezleri test etmek için parametrik testler kullanılabilir. Çünkü bu çalışmada örneklem popülasyonu 40 kişiden fazladır. Bu nedenle, normallik durumu gerekli değildir. Hata oranı sonucu etkileyecek kadar büyük değildir. Bu nedenle, bu değişkenler için parametrik testler de kullanılabilir.

Kabil semtleri arasındaki çok boyutlu yoksulluk farklılığına ilişkin kurulan;

H_1 : “Kabil'in semtleri arasında çok boyutlu yoksulluk oranında önemli farklılıklar vardır.” biçimindeki hipotezi test etmek için yapılan gruplar arası farklılıkları belirlemeye yönelik analiz sonuçları Tablo 4-9a, b ve c’de verilmiştir.

Tablo 4-9a: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu

Bölgeler	Sayı	Ort.	St. Sapma	Standart Hata	Ortalama için %95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Merkez	65	62.5231	10.54174	1.30754	59.9110	65.1352	29.00	100.00
Kuzey	136	64.8897	16.10966	1.38139	62.1577	67.6217	38.00	107.00
Güney	62	63.7258	10.78276	1.36941	60.9875	66.4641	38.00	99.00
Doğu	93	75.0860	19.25552	1.99670	71.1204	79.0516	31.00	112.00
Batı	144	67.6667	15.55545	1.29629	65.1043	70.2290	37.00	106.00
Toplam	500	67.1340	15.93210	.71251	65.7341	68.5339	29.00	112.00

Tablo 4-9b: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu

Çok Boyutlu Yoksulluk	Toplam Kare	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	İstatistik	Anlamlılık Seviyesi
Gurup İçi	8708.810	4	2177.203	9.137	.000
Gruplar Arası	117953.212	495	238.289		
Toplam	126662.022	499			

Tablo 4-9c: Ana Hipotez Testi Sonuç Tablosu

Bölgeler (A)	Bölgeler (B)	İki Grup Arası Fark (A ve B)	Standart Hata	Anlamlılık Seviyesi	%95 Güven Aralığı	
					Alt sınır	Üst sınır
Merkez	Kuzey	-.21934*	.21550	.000	-.8093-	.3707
	Güney	-.15459-	.25370	.974	-.8492-	.5400
	Doğu	.29165	.23105	.714	-.3409-	.9242
	Batı	.02126	.21355	1.000	-.5634-	.6059
Kuzey	Merkez	.21934*	.21550	.000	-.3707-	.8093
	Güney	.06475*	.21899	.000	-.5348-	.6643
	Doğu	.51099*	.19230	.000	-.0155-	1.0375
	Batı	.24060	.17088	.623	-.2272-	.7085
Güney	Merkez	.15459	.25370	.974	-.5400-	.8492
	Kuzey	-.06475*	.21899	.000	-.6643-	.5348
	Doğu	.44624	.23431	.316	-.1953-	1.0878
	Batı	.17585	.21708	.928	-.4185-	.7702
Doğu	Merkez	-.29165-	.23105	.714	-.9242-	.3409
	Kuzey	-.51099*	.19230	.000	-1.0375-	.0155
	Güney	-.44624-	.23431	.316	-1.0878-	.1953
	Batı	-.27039-	.19012	.614	-.7909-	.2501
Batı	Merkez	-.02126-	.21355	1.000	-.6059-	.5634
	Kuzey	-.24060*	.17088	.000	-.7085-	.2272
	Güney	-.17585-	.21708	.928	-.7702-	.4185
	Batı	.27039	.19012	.614	-.2501-	.7909

Tablo 4-9c'deki F testi sonuçları 0.01 güven aralığında doğrulanmıştır ($P < 0.01$). Bir başka deyişle, Kabil şehrinin farklı semtlerinde çok boyutlu yoksulluğa ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Doğu Bölgesi (9,12,16. semtler, Bagram ve Dehisabz) en yüksek ortalamaya (Ort.= 75,0860) sahipken (yani en yoksul bölge iken), Merkez Bölgesi (1, 2, 3, 4. Semtler) yoksulluk ortalamasının en düşük olduğu bölgedir (Ort.= 62,5231). Diğer yandan Tukey Testi sonuçları ise Kabil'in Kuzey Bölgesi ile Merkez, Güney ve Doğu Bölgeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle, Kabil'in semtleri arasında çok boyutlu yoksulluk farklılığı olduğu yönünde kurulan H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

3.4. Alt Hipotezlerin Araştırılması

H_{1a} : “Kabil şehri semtleri arasındaki sağlık yoksulluğu oranlarında anlamlı bir fark vardır.” biçiminde oluşturulan alt-hipotezi test etmek için yapılan analiz sonuçları Tablo 4-10a, b ve c’de verilmiştir. Tablo 4-10c’deki F testi sonuçları 0.000 güven aralığında doğrulanmıştır ($P < 0.01$). Bir başka deyişle, Kabil şehrinin farklı semtlerinde sağlık yoksulluğuna ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Merkez Bölgesindeki sağlık yoksulluğu en düşük düzeyde iken (Ort.=24,3538) Güney Bölgesi’ndeki yoksulluk oranı en yüksektir (Ort.= 28,500).

Tukey Testi sonuçları ise Kabil’in Güney Bölgesi ile Merkez, Kuzey ve Doğu Bölgeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Güney Bölgesi’nde sağlık yoksulluğu diğer bölgelere kıyasla daha fazla hissedilmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle, Kabil’in semtleri arasında sağlık yoksulluğu alanında farklılık olduğu yönünde kurulan H_{1a} hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4-10a: Alt Hipotez Testi 1

Bölgeler	Sayı	Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama için %95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst sınır		
Merkez	65	24.3538	4.93530	.61215	23.1309	25.5768	12.00	33.00
Kuzey	136	26.1985	5.47563	.46953	25.2699	27.1271	12.00	36.00
Güney	62	28.5000	5.88343	.74720	27.0059	29.9941	12.00	36.00
Doğu	93	26.0645	5.72144	.59329	24.8862	27.2428	11.00	33.00
Batı	144	25.5347	6.09357	.50780	24.5310	26.5385	10.00	37.00
Toplam	500	26.0280	5.77459	.25825	25.5206	26.5354	10.00	37.00

Tablo 4-10b: Alt Hipotez Testi 1

Çok Boyutlu Yoksulluk	Toplam Kare	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	İstatistik	Anlamlılık Seviyesi
Gurup içi	600.167	4	150.042	4.631	0.000
Gruplar arası	16039.441	495	32.403		
Toplam	16639.608	499			

Tablo 4-10c: Alt Hipotez Testi 1

Bölgeler (A)	Bölgeler (B)	İki Grup Arası Fark (A ve B)	Standart Hata	Anlamlılık Seviyesi	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Merkez	Kuzey	-1.84468-	.85835	.201	-4.1947-	.5054
	Güney	-4.14615*	1.01051	.000	-6.9128-	-1.3795-
	Doğu	-1.71067-	.92029	.341	-4.2303-	.8089
	Batı	-1.18088-	.85060	.636	-3.5097-	1.1480
Kuzey	Merkez	1.84468	.85835	.201	-.5054-	4.1947
	Güney	-2.30147-	.87229	.065	-4.6897-	.0867
	Doğu	.13401	.76595	1.000	-1.9630-	2.2311
	Batı	.66381	.68064	.866	-1.1997-	2.5273
Güney	Merkez	4.14615*	1.01051	.000	1.3795	6.9128
	Kuzey	2.30147*	.87229	.000	-.0867-	4.6897
	Doğu	2.43548*	.93330	.000	-.1198-	4.9907
	Batı	2.96528*	.86467	.006	.5979	5.3326
Doğu	Merkez	1.71067	.92029	.341	-.8089-	4.2303
	Kuzey	-.13401-	.76595	1.000	-2.2311-	1.9630
	Güney	-2.43548-	.93330	.070	-4.9907-	.1198
	Batı	.52979	.75726	.957	-1.5435-	2.6031
Batı	Merkez	1.18088	.85060	.636	-1.1480-	3.5097
	Kuzey	-.66381-	.68064	.866	-2.5273-	1.1997
	Güney	-2.96528*	.86467	.000	-5.3326-	-.5979-
	Batı	-.52979-	.75726	.957	-2.6031-	1.5435

Kabil'in semtleri arasında konut yoksulluğu açısından farklılıklar için kurulan

H_{1b} : “Kabil semtleri arasında konut yoksulluğu oranında anlamlı bir fark vardır.” biçimindeki hipotezin test edilmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4-11a, b ve c’de verilmiştir. Tablo 4-11c’deki F testi sonuçları 0.000 güven aralığında doğrulanmıştır (P <0.01). Kabil şehrinin farklı semtlerinde konut yoksulluğuna ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Merkez Bölgesindeki konut yoksulluğu en düşük düzeyde iken (Ort.= 8,0462) Güney Bölgesi’ndeki konut yoksulluğu oranı en yüksektir (Ort.= 9,00).

Tukey Testi sonuçları ise Kabil'in Doğu Bölgesi ile Merkez, Kuzey, Güney ve Batı Bölgeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Bir diğer farklılık ise Güney Bölgesi ile Batı Bölgesi arasındadır. Doğu Bölgesi'nde konut yoksulluğu diğer bölgelere kıyasla daha fazla hissedilmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle, Kabil'in semtleri arasında sağlık yoksulluğu alanında farklılık olduğu yönünde kurulan H_{1c} hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4-11a: Alt Hipotez Testi 2

Bölgeler	Sayı	Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama için %95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst sınır		
Merkez	65	8.0462	1.42993	.17736	7.6918	8.4005	4.00	12.00
Kuzey	136	8.5735	1.73689	.14894	8.2790	8.8681	4.00	12.00
Güney	62	9.0000	1.54708	.19648	8.6071	9.3929	5.00	11.00
Doğu	93	8.2258	1.97335	.20463	7.8194	8.6322	4.00	14.00
Batı	144	8.3958	1.57435	.13120	8.1365	8.6552	4.00	13.00
Toplam	500	8.4420	1.69481	.07579	8.2931	8.5909	4.00	14.00

Tablo 4-11b: Alt Hipotez Testi 2

Çok Boyutlu Yoksulluk	Toplam Kare	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	İstatistik	Anlamlılık Seviyesi
Gurup içi	10925.332	4	2731.333	15.117	.000
Gruplar arası	89437.340	495	180.681		
Toplam	100362.672	499			

Tablo 4-11c: Alt Hipotez Testi 2

Bölgeler (A)	Bölgeler (B)	İki Grup Arası Fark (A ve B)	Standart Hata	Anlamlılık Seviyesi	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Merkez	Kuzey	.22477	2.02688	1.000	-5.3245-	5.7741
	Güney	4.05186	2.38620	.436	-2.4812-	10.5849
	Doğu	-10.96427*	2.17314	.000	-16.9140-	-5.0145-
	Batı	-3.63429-	2.00859	.369	-9.1335-	1.8650
Kuzey	Merkez	-.22477-	2.02688	1.000	-5.7741-	5.3245
	Güney	3.82709	2.05980	.342	-1.8123-	9.4665
	Doğu	-11.18904*	1.80869	.000	-16.1410-	-6.2371-
	Batı	-3.85907-	1.60726	.117	-8.2595-	.5414
Güney	Merkez	-4.05186-	2.38620	.436	-10.5849-	2.4812
	Kuzey	-3.82709-	2.05980	.342	-9.4665-	1.8123
	Doğu	-15.01613*	2.20387	.000	-21.0500-	-8.9823-
	Batı	-7.68616*	2.04180	.002	-13.2763-	-2.0960-
Doğu	Merkez	10.96427*	2.17314	.000	5.0145	16.9140
	Kuzey	11.18904*	1.80869	.000	6.2371	16.1410
	Güney	15.01613*	2.20387	.000	8.9823	21.0500
	Batı	7.32997*	1.78817	.000	2.4342	12.2257
Batı	Merkez	3.63429	2.00859	.369	-1.8650-	9.1335
	Kuzey	3.85907	1.60726	.117	-.5414-	8.2595
	Güney	7.68616*	2.04180	.002	2.0960	13.2763
	Batı	-7.32997-*	1.78817	.000	-12.2257-	-2.4342-

Kabil'in semtleri arasındaki gelir yoksulluğuna ilişkin kurulan H_{1c} : “Kabil ilçeleri arasında gelir yoksulluğu oranında anlamlı farklılıklar vardır.” Biçimindeki hipotezi test etmek için yapılan Anova testi ile Tukey Testi sonuçları Tablo 12a, b ve c’de verilmiştir.

Tablo 4-12a, b ve c’de verilmiştir. Tablo 4-12c’deki F testi sonuçları 0.000 güven aralığında doğrulanmıştır ($P < 0.01$). Bir başka deyişle, Kabil şehrinin farklı semtlerinde gelir yoksulluğuna ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre Kabil'in semtleri arasında gelir yoksulluğu bakımından farklılıkların olduğu söylenebilir. Buna göre, Merkez Bölgesinin gelir yoksulluk ortalaması (Ort.= 8.0462) en yüksek iken, Güney Bölgesi gelir yoksulluk ortalaması (Ort.= 9.000) en düşüktür. Bir başka deyişle gelir açısından yoksulluğun en şiddetli, hissedildiği bölge Güney Bölgesidir. Güney Bölgesi ile Merkez, Kuzey ve Batı Bölgeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 4-12a: Alt Hipotez Testi 3

Bölgeler	Sayı	Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama için %95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Merkez	65	8.0462	1.42993	.17736	7.6918	8.4005	4.00	12.00
Kuzey	136	8.5735	1.73689	.14894	8.2790	8.8681	4.00	12.00
Güney	62	9.0000	1.54708	.19648	8.6071	9.3929	5.00	11.00
Doğu	93	8.2258	1.97335	.20463	7.8194	8.6322	4.00	14.00
Batı	144	8.3958	1.57435	.13120	8.1365	8.6552	4.00	13.00
Toplam	500	8.4420	1.69481	.07579	8.2931	8.5909	4.00	14.00

Tablo 4-12b: Alt Hipotez Testi 3

Çok Boyutlu Yoksulluk	Toplam Kare	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	İstatistik	Anlamlılık Seviyesi
Gurup İçi	36.496	4	9.124	3.233	.000
Gruplar Arası	1396.822	495	2.822		
Toplam	1433.318	499			

Tablo 4-12c: Alt Hipotez Testi 3

Bölgeler (A)	Bölgeler (B)	İki Grup Arası Fark (A ve B)	Standart Hata	Anlamlılık Seviyesi	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Merkez	Kuzey	-.52738-	.25330	.229	-1.2209-	.1661
	Güney	-.95385*	.29821	.000	-1.7703-	-.1374-
	Doğu	-.17965-	.27158	.964	-.9232-	.5639
	Batı	-.34968-	.25102	.632	-1.0369-	.3376
Kuzey	Merkez	.52738	.25330	.229	-.1661-	1.2209
	Güney	-.42647*	.25742	.000	-1.1312-	.2783
	Doğu	.34772	.22603	.538	-.2711-	.9666
	Batı	.17770	.20086	.903	-.3722-	.7276
Güney	Merkez	.95385*	.29821	.000	.1374	1.7703
	Kuzey	.42647*	.25742	.000	-.2783-	1.1312
	Doğu	.77419*	.27542	.000	.0201	1.5283
	Batı	.60417	.25517	.126	-.0944-	1.3028
Doğu	Merkez	.17965	.27158	.964	-.5639-	.9232
	Kuzey	-.34772-	.22603	.538	-.9666-	.2711
	Güney	-.77419*	.27542	.000	-1.5283-	-.0201-
	Batı	-.17003-	.22347	.942	-.7819-	.4418
Batı	Merkez	.34968	.25102	.632	-.3376-	1.0369
	Kuzey	-.17770-	.20086	.903	-.7276-	.3722
	Güney	-.60417*	.25517	.000	-1.3028-	.0944
	Batı	.17003	.22347	.942	-.4418-	.7819

Kabilin semtleri arasında eğitim yoksulluğu farklılıklarını tespit etmeye yönelik kurulan H_{1d} : “Kabil semtleri arasında eğitim yoksulluğu oranında anlamlı bir fark vardır.” Hipotezini test etmek için yapılan analiz bulguları Tablo 4-13a, b ve c’de verilmiştir.

Tablo 4-13c’deki F testi sonuçları 0.000 güven aralığında doğrulanmıştır ($P < 0.01$). Bir başka deyişle, Kabil şehrinin farklı semtlerinde eğitim yoksulluğuna ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Eğitim yoksulluğu bakımından en yüksek ortalama Merkez Bölgesine ait iken (Ort.= 5.5699) en düşük ortalama (Ort.= 6.0161) ile Güney Bölgesine aittir. Eğitim yoksulluğunun en şiddetli hissedildiği bölge Güney Bölgesi’dir. Eğitim yoksulluğu bakımından bölgeler arası farka bakıldığında ise Kuzey Bölgesi’nin Merkez, Güney ve Doğu bölgeleri ile arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 4-13a: Alt Hipotez Testi 4

Bölgeler	Sayı	Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalama için %95 Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Merkez	65	5.8615	1.69445	.21017	5.4417	6.2814	2.00	9.00
Kuzey	136	6.0809	1.42494	.12219	5.8392	6.3225	2.00	9.00
Güney	62	6.0161	1.16636	.14813	5.7199	6.3123	4.00	8.00
Doğu	93	5.5699	1.47735	.15319	5.2656	5.8741	2.00	8.00
Batı	144	5.8403	1.37237	.11436	5.6142	6.0663	3.00	9.00
Toplam	500	5.8800	1.43447	.06415	5.7540	6.0060	2.00	9.00

Tablo 4-13b: Alt Hipotez Testi 4

Çok Boyutlu Yoksulluk	Toplam Kare	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	İstatistik	Anlamlılık Seviyesi
Gurup İçi	15.830	4	3.957	1.938	.000
Gruplar Arası	1010.970	495	2.042		
Toplam	1026.800	499			

Tablo 4-13c: Alt Hipotez Testi 4

	Bölgeler (B)	İki Grup Arası Fark (A ve B)	Standart Hata	Anlamlılık Seviyesi	%95 Güven Aralığı	
					Alt sınır	Üst sınır
Merkez	Kuzey	-.21934*	.21550	.000	-.8093-	.3707
	Güney	-.15459-	.25370	.974	-.8492-	.5400
	Doğu	.29165	.23105	.714	-.3409-	.9242
	Batı	.02126	.21355	1.000	-.5634-	.6059
Kuzey	Merkez	.21934*	.21550	.000	-.3707-	.8093
	Güney	.06475*	.21899	.000	-.5348-	.6643
	Doğu	.51099*	.19230	.000	-.0155-	1.0375
	Batı	.24060	.17088	.623	-.2272-	.7085
Güney	Merkez	.15459	.25370	.974	-.5400-	.8492
	Kuzey	-.06475*	.21899	.000	-.6643-	.5348
	Doğu	.44624	.23431	.316	-.1953-	1.0878
	Batı	.17585	.21708	.928	-.4185-	.7702
Doğu	Merkez	-.29165-	.23105	.714	-.9242-	.3409
	Kuzey	-.51099*	.19230	.000	-1.0375-	.0155
	Güney	-.44624-	.23431	.316	-1.0878-	.1953
	Batı	-.27039-	.19012	.614	-.7909-	.2501
Batı	Merkez	-.02126-	.21355	1.000	-.6059-	.5634
	Kuzey	-.24060*	.17088	.000	-.7085-	.2272
	Güney	-.17585-	.21708	.928	-.7702-	.4185
	Batı	.27039	.19012	.614	-.2501-	.7909

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma Kabil'de çok boyutlu yoksulluk düzeyini ve bu düzeyin semtler arasında değişkenlik gösterip göstermediğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, yoksulluğun doğrudan hissedildiği kesimlere ulaşılarak alan araştırması yapılmıştır. Literatürde sıkça vurgulandığı biçimde yoksulluk gelir, eğitim, sağlık ve konut olmak üzere dört boyutta analiz edilmiştir.

Yapılan analizler neticesinde yoksulluğun gerek bir bütün olarak ve gerekse de alt boyutlar bazında, Kabil'in semtleri arasında farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Yoksulluk bir bütün olarak ele alındığında, en yoksul bölgenin Doğu Bölgesi (9,12,16. semtler, Bagram ve Dehisabz) olduğu; buna karşılık yoksulluğun en düşük düzeyde hissedildiği bölgenin ise Merkez Bölgesi (1, 2, 3, 4. Semtler) olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin Merkez Bölgesi'nin Afganistan yönetiminin Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, Ordun Karargahları, Valilik, NATO Kampları gibi yönetsel kurumları barındırması nedeniyle güvenliğin yüksek düzeyde tutuluyor olmasıdır. Buna bağlı olarak, iş merkezleri, ticarethaneler de sermayelerinin güvenliğini sağlamak ve can güvenliği endişesinden uzak kalmak için bu bölgede konuşlanmış durumdadırlar. Diğer yandan bu bölge yukarıda bahsedilen kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası misyonlarda istihdam olanağı elde eden nitelikli insan gücünü de barındırmaktadır.

Bir diğer bulgu ise Kuzey Bölgesi ile Merkez, Güney ve Doğu Bölgeleri arasında bir bütün olarak yoksulluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıktır. Kuzey Bölgesini diğerlerinden farklı kılan faktörlerin başında güvenlik sorunu gelmektedir. Bunun yanında bu bölgenin ulaşım olanaklarındaki sorunlar da Kuzey Bölgesini diğer bölgelerden farklı bir konuma sokmaktadır. Yoksulluğun yüksek düzeyde hissedildiği bölgelerde gelir elde edecek iş olanakları da yoktur.

Sağlık yoksulluğuyla ilgili bulgulara bakıldığında ise yoksulluğun kentin farklı semtlerinde farklı düzeylerde hissedildiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Sağlık yoksulluğunun Merkez Bölgesinde en düşük düzeyde; Güney Bölgesi'nde ise en

yüksek düzeyde hissedildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sağlık yoksulluğunun Merkez Bölgesinde düşük düzeyde hissedilmesinin nedenlerinden biri sağlık hizmetlerinin Merkez Bölgesi'nde devlet ve özel sektör tarafından birlikte sunulmasıdır. Bölgenin göreceli olarak daha güvenli olması özel sektör örgütlerini bu bölgeye yatırım yapmaya teşvik etmektedir. Bu bölgede ikamet eden insanların gelir durumlarının yüksek olmasına bağlı olarak sağlık alanında yapılan yatırımlar kısa sürede kara dönüşmektedir.

Sağlık yoksulluğu açısından elde edilen bir diğer bulgu ise Güney Bölgesi ile Merkez, Kuzey ve Doğu Bölgeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmasıdır. Güney Bölgesi'nde sağlık yoksulluğu diğer bölgelere kıyasla daha fazla hissedilmektedir. Güney Bölgesi'nin sağlık yoksulluğunun en yüksek düzeyde hissedildiği bölge olmasının nedeni öncelikle güvenlik olanaklarının yetersizliğidir. Bu durum sağlık çalışanlarının Güney Bölgesi'nde çalışmaktan imtina etmesine neden olmaktadır. Bölge insanının kültür düzeyine bağlı olarak, bir hastanın yaşayabileceği kötü bir sonucun sağlık çalışanına fatura edilmesi gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bunlara ilave olarak, özellikle kadın sağlık çalışanları Güney Bölgesi'nde kabul görmekte zorlanmaktadır.

Konut yoksulluğu boyutu açısından bakıldığında ise merkez bölgesinde konut yoksulluğu daha az hissedilirken Güney ve Doğu Bölgeleri konut yoksulluğunun en derinden hissedildiği bölgelerdir. Bunun nedenlerinin başında bu bölgelerde çocuk sayısının fazla olması, gelir getirici ekonomik olanakların yetersiz olması ve toplum kesimleri arasındaki zaman zaman silahlı çatışmaya varan çekişmeler olarak sıralanabilir. Bu bağlamda güvenlik sorununun sağlık ve konut yoksulluklarında olduğu gibi yine önemli bir faktör olarak öne çıktığı görülmektedir. Taşınmaz mala yatırım yapmak isteyen yatırımcı yukarıda sıralanan nedenlere bağlı olarak yatırımlarını bu bölgelerde kullanmamaktadır.

Gelir yoksulluğuna dönük bulgular Merkez Bölgesinin gelir yoksulluğunun en az hissedildiği bölge olduğunu, buna karşılık Güney Bölgesi'nin en düşüktür. Bir başka deyişle gelir açısından yoksulluğun en şiddetli, hissedildiği bölge Güney Bölgesidir.

Güney Bölgesi ile Merkez, Kuzey ve Batı Bölgeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Merkez Bölgesi'nde gelir yoksulluğunun düşük olmasının nedenleri arasında gerek kamu ve gerekse özel sektör girişimcileri tarafından sunulan iş olanakları sayılabilir. Yüksek gelir olanağı sağlayan iş imkanlarının fazla olması bu bölgede bireylerin gelir durumlarının iyileşmesini sağlamaktadır. Gelir düzeyinde yaşanan iyileşmede olumlu etkisi olan faktörlerden birisi olarak yine güvenlik karşımıza çıkmaktadır.

Gelir yoksulluğunun derinden hissedildiği Güney Bölgesinde bu sonucun ortaya çıkmasında etkisi olan faktörlerin başında istihdam olanaklarının yetersizliği, ailedeki birey sayısına karşılık çalışan sayısının azlığı, çalışan işgücünün daha çok düşük gelir olanağı sunan tarım sektöründe istihdam edilmeleri gelmektedir.

Araştırma yoksulluğun alt boyutu olarak ele alınan eğitim yoksulluğunun en düşük düzeyde görüldüğü bölge Merkez Bölgesi; en derinden hissedildiği bölge ise diğer yoksulluk alt boyutlarında olduğu gibi Güney Bölgesidir. Eğitim yoksulluğu bakımından bölgeler arası farka bakıldığında ise Kuzey Bölgesi'nin Merkez, Güney ve Doğu bölgeleri ile arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Merkez Bölgesinde sağlık sektöründe olduğu gibi kamu sektörü yanında özel sektöründe eğitim alanında yapmış olduğu yatırımlar eğitim yoksulluk düzeyini düşürmüştür. Diğer yandan merkez bölgesinde yaşayan bireyler göreceli olarak sosyo-kültürel düzeyi daha yüksek olan ve eğitime değer veren kimselerdir. Buna bağlı olarak eğitim hizmetlerine olan talepleri daha yüksek olmakta ve de karşılık bulmaktadır.

Kuzey ve Doğu Bölgeleri ise eğitim olanakları bakımından izafi olarak daha geri durumdadır. Bu bölgelerde nüfus artışına paralel olarak eğitim olanaklarında iyileştirme sağlanamamakta, okul sayısı yetersiz kalmaktadır. Bölgelerdeki okullara tecrübeli öğretmenler gitmemekte olup can güvenliği endişesi yaşanmaktadır. Bölge insanının sosyo-kültürel yapısı kız çocuklarının eğitimine onay vermemektedir. Kadın öğretmenlerin mesleklerini icra etmesine toplum tarafından izin verilmemektedir.

Buradan hareketle, Kabil kent merkezi özelinde yoksulluğun temel nedenleri arasında kaynakların yetersizliği, var olan kaynakların bölgeler arasında etkin ve adil biçimde dağıtılamaması, kamu bürokrasisinde yolsuzluğun ulaştığı düzey, etnik köken ve dini ve mezhepsel eksenlerde süren çatışma ve çekişmeler, dış yardımların ülke ihtiyaçlarından ziyade belirli elitlerin çıkarları doğrultusunda kullanılması, ülkede merkezi yönetimin güvenliği sağlamada yaşadığı yetersizlikler sayılabilir. Kabil ülkenin en kalabalık şehri olup, sunduğu iş olanaklarıyla bireyleri çekmekten çok, kırsalda yaşanan güven bunalımının bireyleri itmesi ile bu nüfusa erişmiştir. Kentin eğitim, sağlık, istihdam, altyapı gibi temel ekonomik alanlarda sunduğu olanakların yetersizliği kentte işsizliği derinleştirmiştir.

Bu konuda yapılacak müteakip akademik çalışmalarda, nitel yöntemler kullanmak suretiyle bu çalışmada elde edilen bulguların nedenleri daha derinlemesine analiz edilebilir. Böylece bu nedenleri ortadan kaldırmaya dönük politikalar geliştirmek suretiyle yoksulluğun azaltılması noktasında etkin adımlar atılabilir.

Politika yapıcılar tarafından kentin yoksulluk haritası çıkarılarak elde edilen bulgulara görsellik kazandırılabilir. Kaynakların dağılımında planlamaya gidilerek etkinlik sağlanabilir. Her bir yoksulluk türüne ilişkin yoksulluğu azaltma politika ve programları geliştirilebilir. Kent genelinde yoksulluk ölçüm planları yapılarak atılan adımların yarattığı sonuçlar kontrol edilebilir. Herat, Kandahar ve Badakhshan gibi diğer büyük kent merkezlerinde ve ülke genelinde de benzer çalışmalar yapılarak kapsamlı ulusal bir politika oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

Abulfathi Qomi, A (1992) *Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Endekslerini Anlamaya Giriş*. (İran İstatistik Merkezi Yayınları, Tahran).

Açıkgöz, R ve Yusufoglu, Ö.Ş (2012) Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 76-113.

Akıllı, H ve Dirikoç, A (2017) Türkiye’de Kent Yoksulluğu ve Çocuk: Nevşehir Örneği, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26: 196-224.

Aksan, G (2012) Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27: 8-19.

Alkire, S. ve Foster, J E (2011) Counting and Multidimensional Poverty Measurement, *Journal of Public Economics* 95(7-8): 476-487.

Bağımsız Merkezi İstatistik Bölümü (2015) Kabil Şehri Nüfus Araştırması. *Merkezi İstatistik Çeyreklik*, 10 (2): 9-12.

Behzad Nasab, J (1994) İran'da Kırsal Konut, *İran Konut Geliştirme Dergisi*, 5 (9): 44-53.

Booth, C (1893) Life and Labour of the People in London, *Journal of the Royal Statistical Society*, 56(4): 557-593.

Bozan, M (2017) Yoksulluk Algısına Farklı Bir Bakış, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(15): 389-411.

Can Aktan, C ve Vural, İ Y (2002) *Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri, Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, (Hak-İş Konfederasyonu Yayınları Ankara).

Erzurum Chiller, N (2005) İran'daki Yoksulluğun Farklı Boyutları, Ekonomik Araştırma Makaleleri, *Ekonomik Araştırma ve Politikalar Bürosu*, 3 (17): 43-44.

Fıtes, M H (2015) Çok Boyutlu Yoksulluğu Ölçmek için Alkire ve Foster Yöntemi, *Ekonomi Dergisi, Bahman ve Esfand 1393*, (11, 12): 7-92.

Galbraith, J R. (1973) *Designing Complex Organizations*. (Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc).

- Gündoğan, N (2008) *Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele*, ASO Dosya, <https://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedy/ocak-subat2008/Dosya.pdf>, Erişim Tarihi: 08.02.2020.
- Gürlük S ve Turan, Ö (2008) Dünya Gıda Krizi: Nedenleri ve Etkileri, *U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22 (1): 63-74.
- Karimi, Ramin (2015) *SPSS ile Kolay İstatistiksel Analiz Kılavuzu*, (Musavvar Yayıncılık).
- Khodadad Kashi, F (1998) İran’da Hanelerin Sosyal ve Ekonomik Özellikleri Açısından Yoksulluğun Ölçülmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4 (8): 11-12.
- Khodadad Kashi, F (2002) İran’daki Yoksulluk Göstergelerini Ölçme, *Üç Aylık Ekonomik İstatistik Dergisi*, 6 (5): 44-45.
- Kimyager, M (2013) İran’da Yoksulluk ve Yetersiz Beslenme, *Üç Aylık Sosyal Refah Araştırmaları*, 10 (9): 4-6.
- Maher, A (2005) İran’da Yoksulluk ve Sağlık İlişkisinin İncelenmesi. *Üç Aylık Sosyal Refah Araştırmaları*, 3 (2): 2 - 23.
- Masoumeh, A (2013) İran’da Gelir Dağılımı Endeksleri, *Ekonomi Dergisi*, 11 (2): 3-12.
- Mehriyar, A (1994) Yoksulluğun Tanımı ve Ölçümü, *Üç Aylık Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7 (10): 2-4.
- Mohammadi, K (2013) Ruh Sağlığı Göstergelerinin Kavramsal Boyutlarının İncelenmesi, *Davranış Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11 (5): 3-12.
- Özdemir, F, Tekeş B ve Özkan B Ö (2019) Birey Düzeyinde Görel Yoksunluk ve Özne Ezenlik Arasındaki Dolaylı İlişki, *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(84): 37-49.
- Öztürk, M ve Çetin, B I (2009) Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar, *Journal of Yaşar University*, 4(16): 2661- 2698.
- Raghfar, H (2013) Tahran’da Çok Boyutlu Yoksulluğun Ölçülmesi, *Üç Aylık Ekonomik Araştırma*, 2 (7): 10-12.
- Rowntree, S (1901) *Poverty, A Study of Town Life*, (Macmillan & Co London).

- Rowntree, S (1941) *Poverty and Progress*, (Longmans, Green and Co; 3rd Edition).
- Ravallion, M (1988) Poverty Lines in Theory and Practice, *The Economic Journal*, 98(393): 1171-1182.
- Sapançalı, F (2001) Yeni Dünya Düzeni ve Küresel Yoksulluk, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2): 115-140.
- Sattarzadeh, D (2006) 2006'da İran Konutlarının Nüfus Göstergeleri, *Üç Aylık Nüfus*, 11(3): 17-23.
- Sawhill, I V (1988) Poverty in the U.S.: Why Is It So Persistent?, *Journal of Economic Literature*, 26(3): 1073-1119.
- Sayyar, F A (2008) *Afganistan'daki Yoksulluk Faktörleri: Azaltmanın Olanakları ve Çözümleri*. Ulusal Politika Araştırma Merkezi Yayını, Kabil).
- Sen, A (1982) *Poverty and Famines: An Essay on Entitlements and Deprivation*, (Clarendon Press, Oxford).
- Shafi'a, M A (2001) İran Yükseköğretiminde Performans, *Yükseköğretim Araştırma ve Planlama Enstitüsü Dergisi*, 2 (4): 5-12.
- Shiyani, M (2013) İran'da Yoksulluk, Yoksunluk ve Vatandaşlık, *Üç Aylık Sosyal Refah Araştırmaları*, 3 (2): 42-44.
- Soheila, P (2010). Fiyat Değişikliklerinin Yoksulluğa Etkisi, *Üç Aylık Niceliksel Ekonomi*, 4 (10): 20-21.
- Stark, A D, George C B, David H S, Parveen C (2002) Association between Childhood Fractures and Poverty: Population Based Study, *BMJ Clinical Research*, 324 (7335):457-457
- Taş, H. Y ve Özcan, S (2012). Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma, *International Conference on Eurasian Economies*, 423-431.
- Todaru, M P. (2006) *Economic* (The George Washington University Press, Washington DC, Twelfth Edition).
- Todaru, M (1993) *Dünyadaki Ekonomik Kalkınma*, (Çev. Farjami, Gholam Ali) (Ney Yayınları Tahran).

Topgöl, S (2013) Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1): 77-96.

Townsend, P. (1979) *Poverty in the United Kingdom*, (Allen Lane and Penguin Books London).

EKLER

Ek-1: Anket (Türkçe tercümesi)

Anket No. ()				
Değerli katılımcı! Bu anket Kabil şehrinde çok boyutlu yoksulluğu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen soruları dikkatlice okuyup yanıtınız. Yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkür ederiz.				
Yaşadığı Bölge	Merkez	Doğu	Batı	Güney Kuzey
Cinsiyet	Kadın	Erkek		
Medeni durum	Bekar	Evli		
Hane Halkı Sayısı	3'ten az	3 ile 5 arası	5 ile 8 arası	8 ile 10 arası 10'dan fazla
Eğitim düzeyi	İlköğretim	Lise	Yüksek okul	Lisans Y. Lisans Doktora
Meslek	Memur	Serbest Meslek	İşsiz İş Arıyor	Sivil toplum çalışanı
Milliyeti (etnisitesi)	Özbek	Peştun	Peşeyi	Beyat Tacik Nuristani Hazara
Yaş				
Boyut	Soru			
KONUT	Soru (1) Evinizin dış duvarını oluşturan temel madde nedir?			
	1	2	3	4
	Kerpiç	Tuğla	Beton	Fayans
	Soru (2) Evinizin zeminini oluşturan temel madde nedir?			
	1	2	3	4
	Toprak	Tuğla	Beton	Fayans
	Soru (3) Eviniz kaç yıl önce inşa edilmiştir? (.....)			
	Soru (4) Evinizin iskeleti hangi maddeden yapılmıştır (.....)			
	Soru (5) Evinizdeki oda sayısı hane halkı için yeterli midir?			
	1	2	3	4
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Soru (6) Yaşamakta olduğunuz evden memnun musunuz?			
1	2	3	4	
Çok az	Az	Orta	Fazla	
Soru (7) Son bir ay içinde kendinizi iyi ve sağlıklı hissediyor musunuz?				
1	2	3	4	
Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	
Soru (8) Son bir ay içinde sizi uyutmayacak kadar her hangi bir olay yaşadınız mı?				
1	2	3	4	
Çok çok fazla	Fazlaca	Orta derece	Çok az	
Soru (9) Yaşadığımız mahallede hangi düzeyde sağlık hizmeti alıyorsunuz?				
1	2	3	4	
Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	
Soru (10) Son bir ay içinde nedensizce korkuya ve dehşete kapıldığımız oldu mu?				
1	2	3	4	
Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	
Soru (11) Şimdiye kadar hastanede doktoru beklediğiniz hiç oldu mu?				
1	2	3	4	
Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	
Soru (12) Son bir ay içinde hayatın yaşanmaz olduğunu düşündüğünüz oldu mu?				
1	2	3	4	
SAĞLIK				

	Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	Çok çok fazla
	Soru (13) Son bir ay içinde hayatınıza son verme fikri aklınıza hiç geldi mi?				
	1	2	3	4	5
	Hayır asla	Çok az	Orta derece	Fazlaca	Çok çok fazla
GELİR	Soru (14) Aylık masrafınız ne kadardır?				
	1	2	3	4	5
	5000-10000AF	10000-20000AF	20000-40000AF	40000-100000AF	>100000AF
	Soru (15) Günlük ihtiyaç temini için borç almak zorunda kaldığınız oluyor mu?				
	1	2	3	4	5
	Her zaman	Çoğunlukla	Ara sıra	Hayır	Asla
	Soru (16) Ne kadar süre yoksulluk içinde oldunuz?				
	1	2	3	4	5
	Her zaman	Çoğunlukla	Ara sıra	Hayır	Asla
	Soru (17) Ekonomik durumunuzu geçen yıla göre nasıl buluyorsunuz?				
	1	2	3	4	5
	Kötü	Zayıf	Aynı	İyi	Çok iyi
	Soru (18) Yaşadığınız muhitin ekonomik durumu geçen yıla göre nasıldır?				
	1	2	3	4	5
	Kötü	Zayıf	Aynı	İyi	Çok iyi
	Soru (19) Aylık geliriniz ne kadardır?				
	1	2	3	4	5
	5000-10000AF	10000-20000AF	20000-40000AF	40000-100000AF	>100000AF
	EĞİTİM	Soru (20) Geçen 12 ay içerisinde çocuklarınızın kitap ve laboratuvar erişimi var mıydı?			
1		2	3	4	
Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Soru (21) Geçen 12 ay içerisinde çocuklarınızın internet vs. eğitim araçlarına erişimi var mıydı?					
1		2	3	4	
Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Soru (22) Geçen 12 ay içerisinde çocuklarınızın ders sınıfına erişimi var mıydı?					
1		2	3	4	
Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Soru (23) Çocuklarınızın ders müfredatı güncellenmiş müfredat mı?					
1		2	3	4	
Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Soru (24) Bölgenizdeki eğitim koşullarından memnun musunuz?					
1		2	3	4	
Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Soru (25) Çocuklarınızın eğitim gördüğü okulda mesleki öğretmen eksikliği var mı?					
1	2	3	4		
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum		

Ek-2: Anket (orijinal)

شماره پرسشنامه ()				
پاسخ دهنده گرامی				
با سلام و احترام				
پرسشنامه حاضر با هدف (اندازه گیری ففر چند بُعدی در شهر کابل) طراحی شده است. خواهشمندم پس از مطالعه دقیق به سوالات مطرح شده پاسخ دهید. پیشاپیش از همکاری و دقت نظر شما سپاس گزاریم.				
ناحیه زندگی ()				
جنسیت		زن ()		
وضعیت تاهل		متاهل ()		
تعداد اعضای فامیل				
کمتر از 3 نفر ☐ بین 3 تا 5 نفر ☐ بین 5 تا 8 نفر ☐ بین 8 تا 10 نفر ☐ بالاتر از 10 نفر ☐				
میزان تحصیلات				
کمتر از بکلوریا ☐ دیپلم ☐ فوق دیپلم ☐ لیسانس ☐ ماستر ☐ دکترا ☐				
وظیفه				
مأموریت ☐ آزاد ☐ بیکار ☐ آماده به کار ☐ مأمور موسسات غیر دولتی ☐				
ملیت				
زبک ☐ پشتون ☐ پشه بی ☐ بیات ☐ تاجک ☐ نورستانی ☐ هزاره ☐				
سن ()				
ابعاد پرسش				
سوال (1) مواد عمده ساختمانی که دیوار خارجی خانه شما از آن ساخته شده است چیست؟				
5	4	3	2	1
سنگ مرمر	کاشی	کاتکریت	خشت پخته	خشت خام
سوال (2) مواد عمده ساختمانی که کف اتاق های خانه شما از آن ساخته شده است چیست؟				
5	4	3	2	1
سنگ مرمر	کاشی	کاتکریت	خشت پخته	خاک
سوال (3) خانه شما چند سال قبل ساخته شده است؟ (.....)				
سوال (4) اسکلت ساختمان شما از کدام نوع بافت ساخته شده است؟ (.....)				
سوال (5) خانه شما دارای اتاق های کافی برای خانوار شما است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (6) از خانه ای که در حال حاضر در آن زندگی می کنید به چه اندازه راضی هستید؟				
5	4	3	2	1
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم
سوال (7) آیا از یک ماه گذشته تا به امروز احساس کرده اید که خوب و صحت مند هستید؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه
سوال (8) آیا از یک ماه گذشته تا به امروز اتفاق افتاده که بر اثر نگرانی دچار بی خوابی شده باشید؟				
5	4	3	2	1
اصلاً نه	در حد کم	در حد متوسط	در حد زیاد	در حد بسیار زیاد
سوال (9) در ناحیه که زندگی می نماید به چه اندازه از خدمات صحی استفاده می کنید؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه
سوال (10) آیا از یک ماه گذشته تا به امروز بدون هیچ دلیل قانع کننده ای هراسان و یا وحشت زده شده اید؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه
سوال (11) آیا شما تا به حال در یک شفاخانه به خاطر دیدن داکتر انتظار کشیده اید؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه
سوال (12) آیا از یک ماه گذشته تا به امروز احساس کرده اید زندگی ارزش زنده بودن را ندارد؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه
سوال (13) آیا از یک ماه گذشته تا به امروز این فکر به ذهن تان رسیده است که بخواهید به زندگی تان خاتمه دهید؟				
5	4	3	2	1
در حد بسیار زیاد	در حد زیاد	در حد متوسط	در حد کم	اصلاً نه

سوال (14) مصرف ماهانه شما چند است؟				
5	4	3	2	1
>100000 AF	40000-100000 AF	20000-40000 AF	10000-20000 AF	5000-10000 AF
سوال (15) آیا گاهی به خاطر مخارج روزانه به قرض احتیاج پیدا نموده اید؟				
5	4	3	2	1
اتسار	نخیر	بعضی اوقات	اکثراً	همیشه
سوال (16) شما چه مدت در ناداری به سر برده اید؟				
5	4	3	2	1
اتسار	نخیر	بعضی اوقات	اکثراً	همیشه
سوال (17) وضعیت اقتصادی خدوار خویش را نظر به یک سال گذشته چگونه مقایسه می کنید؟				
5	4	3	2	1
بسیار خوب	خوب	متوسط	ضعیف	نامطلوب
سوال (18) تقسیم درآمد در ناحیه که زندگی می کنید				
5	4	3	2	1
بسیار خوب	خوب	متوسط	ضعیف	نامطلوب
سوال (19) درآمد ماهانه شما چند است؟				
5	4	3	2	1
>100000 AF	40000-100000 AF	20000-40000 AF	10000-20000 AF	5000-10000 AF
سوال (20) کودک شما در 12 ماه گذشته به کتاب، و لایرو اتوار دسترسی داشته است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (21) کودک شما در 12 ماه گذشته به کامپیوتر و وسایل کمک آموزشی دسترسی داشته است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (22) کودک شما در 12 ماه گذشته به صنف نرسی دسترسی داشته است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (23) محتویات مضمین نرسی کودک شما به روز شده است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (24) شرایط آموزشی در محل شما قابل قبول است				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	
سوال (25) مکتبی که کودک شما در آن درس می خواند به کمبود معلم های مسلکی مواجه نیست.				
4	3	2	1	
کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	

۱۴
۱۵

۱۶
۱۷
۱۸

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Mohammad Qais/Hamed Jamshidi

Uyruğu: Afganistan

Doğum Yeri ve Tarihi: 15/05/1987

Tel: 05347715059

E-posta: qais.ppwt.kabul@gmail.com

Yazışma Adresi: kabil Afganistan

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	İb'ni-Sina üniversitesi	2015

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev

YABANCI DİL : Farsça/İngilizce/Türkçe